KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

PL ISSN 0514-0188

2025
FEBRUÁR
LUTY

Č. 2 (799)/roč. 67
Cena 6,00 zł (8% VAT)

ZIMA, ZIMA TU JE...

eprasa.pl 97930c45f5

VO FEBRUÁROVOM ČÍSLE NÁJDETE:

3 Novoročné stretnutie v Jablonke

4 Živá ľudová kultúra v Slovenskom dome vo Vyšných Lapšoch

5 Ako sa žije v Harkabúze

6 Aktivity pre Slovákov žijúcich v zahraničí v roku 2025

7 Almanach Slováci v Poľsku XXV.

8-9 Slovenské ženy v národnom hnutí

Takýto názov a odkaz niesla výstava Matice slovenskej, ktorá počas januára putovala po slovenských domoch i klubovniach v Poľsku a ponúkala zaujímavú tému žien, ktoré sa v 19. a 20. storočí zapojili do slovenského národného pohybu na poli literatúry, divadla, osvety, vzdelávania či ženského emancipačného hnutia. Oboznámiť sa s ňou mohli záujemcovia v Slovenskom dome vo Vyšných Lapšoch, v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej, v klubovni Miestnej skupiny Spolku Slovákov v Krempachoch, v redakcii časopisu Život v Krakove a v Slovenskom dome v Podvlku.

10 Horčičné zrnko

11 Pevné manželské puto

12-15 Pripomenieme si v roku 2025 II.

16-18 Gorali – národnostná menšina bez národa

19 Martin Juraj Oscitý v Galérii slovenského umenia v Krakove

Prvý februárový piatok priniesla Galéria slovenského umenia v Krakove svojim návštevníkom novú inšpiratívnu výstavu pod názvom *Tajomstvo Zoborského kláštora*, prezentujúcu dielo významného slovenského umelca, žijúceho v Mníchove, Martina Juraja Oscitého. Vernisáž zorganizoval Spolok Slovákov v Poľsku v spolupráci s občianskym združením Cyrilometodiáda a Nadáciou Pro Patria. Záujemcovia môžu výstavu vzhliadnuť ešte mesiac.

20-21 Krátko z Oravy a Spiša

22-23 Zimné prázdniny v Slovenských domoch na Spiši a Orave

V priebehu zimných prázdnin sa v Slovenských domoch na Spiši a Orave konali tvorivé dielne, v rámci ktorých mali možnosť účastníci zahrať sa, zaspievať si, pripraviť si nejaké dobrôtky na jedenie, využiť svoje umelecké nadanie a spolu užitočne a príjemne stráviť čas. Vedúce sa snažili, aby ponuka bola pestrá a zaujímavá, čomu sa deti nesmierne potešili, keďže mali vďaka voľnu v škole viac priestoru na mimoškolské aktivity.

24-25 Z diania na Slovensku

26-27 Poviedka na voľnú chvíľu

28 Aktivity Slovenského inštitútu vo Varšave

29 Zápisník včelára – február

Na obálke: Zimná scenéria na Orave. Foto: G. Falatová. Grafická úprava: E. Koziołová.

eprasa.pl 97930c45f5

Novoročné stretnutie v Jablonke

autor | Grażyna Falatová
foto | Milica Majeriková-Molitoris

Dňa 26. januára tohto roku sa v klubovni v Jablonke konalo novoročné stretnutie. Predtým ako celá slávnosť začala sa krajania z Oravy a zo Slovenska zúčastnili svätej omše, ktorú celebroval v miestnom kostole kňaz Štefan Mordel.

Pozvanie na toto posedenie prijali krajania z Oravy a zo Slovenska, ako aj čestní hostia, okrem iných generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris so svojou manželkou Milicou, farár z Jablonky vdp. Wojciech Leśniak, kňaz vdp. Štefan Mordel, predsedníčka Miestneho odboru Matice slovenskej v Trstenej Helena Mokrá.

Najprv sa slova ujal predseda Miestnej skupiny SSP v Jablonke Ján Bašisty, ktorý v mene všetkých krajanov z Oravy zhromaždených hostí srdečne privítal. Následne sa prihovoril generálny tajomník Ľ. Molitoris, ktorý poprial všetkým krajanom a ich rodinám v novom roku 2025 veľa zdravia a šťastia. Taktiež vyslovil priane, aby miestna skupina aj naďalej fungovala. On sám sa bude snažiť Oravcov vždy maximálne podporovať. Pripomenul, že dobré tradície je potrebné pestovať. Poďakoval aj krajanovi predsedovi za to, že sa aktívne angažuje a pomáha pri stavbe slovenského domu v Jablonke. Jeho prianím je, aby sme sa na budúci rok na novoročnom stretnutí stretli už v tomto novom dome. Je to veľká výzva, no plánujeme postupovať systematicky, krok po kroku. Urobí sa najprv jeden priestor, aby sme boli už u seba a potom sa postupne bude dokončovať zvyšok.

Predseda MS SSP v Jablonke J. Bašisty privítal krajanov i hostí, o.i. gen. tajomníka SSP Ľ. Molitorisa, jablonského farára vdp. W. Leśniaka, kňaza vdp. Štefana Mordela i predstaviteľa Matice slovenskej K. Bednára

Po príhovore generálneho tajomníka kňaz Š. Mordel vyslovil modlitbu a požehnal oblátky, pričom poznamenal, že modlitba je vždycky dobrá a užitočná. Následne si krajania navzájom priali všetko najlepšie, veľa zdravia, šťastia a Božieho požehnania. Pre všetkých bola pripravená chutná slávnostná večera, koláče, káva, čaj i iné občerstvenie.

Všetci krajania sú veľmi vďační, že sa im podarilo zorganizovať toto novoročné posedenie. Bola to príležitosť k tomu, aby sa porozprávali a zrekapitulovali predchádzajúci rok. Rozprávali sa o tom, čo sa im minulý rok podarilo a čo bude potrebné ešte vylepšiť. Rozprávali sa aj o tom, aké plány ich čakajú tento rok 2025. Faktom je ale to, že do tohto nového roka sú krajania pozitívne nastavení a sú plní nádeje, že aj tento rok im prinesie veľa dobrého. ■

Krajania si polámali oplátku a popriali si všetko dobré

Pri štedro prestretých stoloch sa viedli čulé rozhovory

Živá ľudová kultúra v Slovenskom dome vo Vyšných Lapšoch

autor | Dorota Moś

Ľudová kultúra je žriedlom, z ktorého čerpajú mnohé generácie a je dôležité, aby bola tradovaná a takýmto spôsobom odovzdávaná mladším generáciám. V tomto duchu sa realizujú viaceré tvorivé dielne v Slovenskom dome vo Vyšných Lapšoch.

V dňoch 17. až 19. januára 2025 boli v Slovenskom dome vo Vyšných Lapšoch vedené dielne z oblasti živej ľudovej kultúry zamerané na techniku spevu a interpretáciu ľudových piesní, ako aj techniku hry na husliach a kontrabase. Dielne sa realizujú na základe rovnomenného projektu, ktorého autorkou je Dorota Moś, vedúca folklórneho súboru Hajduky, ktorý bol podporený z Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Na projekte sa podieľa folklórny súbor Hajduky.

Jednou z hlavných úloh projektu je výučba spevu a hry na husliach v kontexte myjavských piesní. Spomínané dielne viedli hudobní pedagógovia z Banskej Bystrice Mgr. Leonória Sudiová a Mgr. Peter Pavlík, PhD. Účastníci si vypočuli zaujímavé poznatky z oblasti techniky spevu, práce s hlasivkami a interpretácií ľudových piesní. Zároveň školitelia pripravili hudobnú úpravu vybraných myjavských piesní, pričom sa zamerali najmä na techniku hry na husliach a kontrabase. Mladí budúci hudobníci vďaka skúsenostiam školiteľov načreli do studnice poznania hudby a skúsení hudobníci z ľudovej kapely mali možnosť zlepšiť svoje hudobné umenie a dozvedieť sa nové poznatky z oblasti ľudovej hudby a kultúry. Zároveň je to základ pre neskoršiu výučbu novej choreografie z oblasti Myjavy. Dlhšiu dobu sa odvíja spolupráca s odborníkmi zo Slovenska, čo podporuje rast súboru Hajduky.

Školenie techniky hry na husliach a kontrabase

Súčasne sa prehlbuje komunikácia v slovenskom jazyku a deti i mládež si precvičujú získanú slovnú zásobu a učia sa pohotovo reagovať na výzvy v slovenčine, keďže konverzácia s lektormi prebiehala len v tomto jazyku. Táto iniciatíva prispieva k uchovaniu a šíreniu tradičnej hudobnej kultúry medzi členmi folklórneho súboru a širokou verejnosťou. Projekt bude pokračovať v nasledujúcich týždňoch ďalšími tvorivými dielňami venovanými ľudovej kultúre. ■

Oboznamenie sa s textom pesničiek

Cvičenie s rozličnými zvukmi

eprasa.pl 97

Ako sa žije v Harkabúze?

autor | Grażyna Falatová

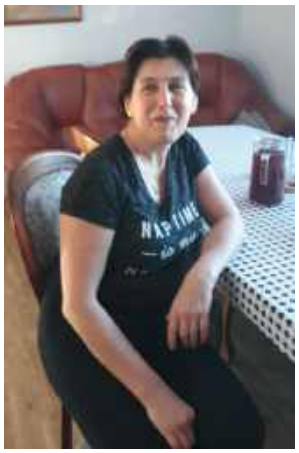
Na hornej Orave život plynie svojím tokom. Práve tam jednou z najmenších obcí, do ktorých sme sa vybrali je Harkabúz. Je to malebná dedinka situovaná v hornej časti potoka Orávka. Je rázovitou obcou, ktorá ozvláštňuje oravský priestor.

Obyvatelia Harkabúza majú blízky vzťah k pôde, keďže práve s ňou boli spojené ich osudy odjakživa, pritom náročné klimatické podmienky neboli naklonené pre rozvoj gazdovstiev. Z historických prameňov je známe, že vznik obce siaha do roku 1593. Mala vtedy názov Horné Ondrejovské (Ondreyowske hornya). Prvým známym richtárom bol Bartolomej Harkabuz. V roku 1604 sa tu nachádzalo len 5 domov, ale už v roku 1659 tu bolo zaznamenaných 282 katolíkov. Neskôr počet obyvateľov klesal v dôsledku vojen a povstaní. V roku 1828 sa počet obyvateľov zvýšil na 431 ľudí a nachádzalo sa tam už 75 domov. Výhodou obce je aj krásna okolitá príroda, z ktorej sú vyhliadky na tatranské končiare, Gorce a Babiu horu. Vďaka ním sa trochu začína rozvíjať aj turistika.

Kostolík Panny Márie Ustavičnej Pomoci

V obci sa nachádza základná škola, dobrovoľný hasičský zbor a kostolík Najsvätejšej Panny Márie Ustavičnej Pomoci, kde sa odbavujú sv. omše v nedeľu, na sviatky a každú stredu. Budúci rok budú obyvatelia Harkabúza oslavovať 55. výročie prvej svätej omše slávenej v tomto kostolíku. Podľa záznamov, prvú omšu v ňom slúžil vtedajší krakovský sídelný biskup Karol Wojtyła. Veriaci sú súčasťou farnosti sv. Jana Pavla II. v Podsrní. O kostolík sa už dlhé roky stará pani Zuzana.

Krajanka Helena Sączeková

V obci pôsobí Miestna skupina Spolku Slovákov v Poľsku, ktorej predsedníčkou je krajanka Helena Sączeková – dlhoročná doručovateľka časopisu Život a bývalá richtárka. Jej predchodcom bol nebohý krajanský aktivista a školiteľ hry na heligónke František Harkabúz. Podľa slov krajanky Heleny poklesol záujem o slovenské povedomie i písané slovenské slovo. Pekné je aspoň to, že žiaci z miestnej základnej školy sa zúčastňujú výtvarnej súťaže Ludwika Korkoša a viacerí z nich patria medzi jej výhercov.

Vo všeobecnosti, pokiaľ ide o možnosť zárobkov, na mieste je dosť ťažké nájsť si dobre platenú prácu. V letných mesiacoch je možné nájsť ponuky práce v stavebníctve. Väčšina mladých obyvateľov odchádza za prácou do zahraničia napríklad do Rakúska, Nemecka, Belgicka či Írska. Starší obyvatelia pracujú na gazdovstve, vďaka čomu majú vlastnú obživu. Časť obyvateľov využila situáciu a začala s agroturistikou, ktorá má perspektívne vyhliadky do budúcnosti.

Krajanka Helena hovorí, že sa v Harkabúze žije pohodlne a pokojne. Ľudia sa navzájom poznajú a navzájom si pomáhajú. V prípade akéhokoľvek nešťastia sú obyvatelia pripravení na okamžitú mobilizáciu. Je to taká malá obec a je tu zhruba len 480 obyvateľov, ale to tiež má svoje čaro. Tí, ktorí sem pricestujú sú prekvapení tichom a životom bez ustavičného zhonu. Charakteristické pre túto obec je aj to, že tu ľudia žijú v úzkom kontakte s prírodou. Človek otvorí okno a vidí, ako sa pri lese pasú srny a niekedy pomedzi ne prebehne líška smerom k domácnostiam a vždy si niečo ukoristí z dvora.

Budúcnosť obce vidia jej obyvatelia najmä v turistike, ktorá môže prispieť k rozvoju nielen Harkabúza, ale i okolia. ■

Miestna základná škola

Zmodernizovaná budova zbrojnice

epresa.pl 97930c45f5

Aktivity pre Slovákov žijúcich v zahraničí v roku 2025

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Posledný januárový deň sa v Bratislave uskutočnila koordinačná porada k návrhu aktivít pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorú zorganizovalo Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže v spolupráci s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Ministerstvom zahraničných vecí.

Zúčastnili sa jej zástupcovia slovenských komunít z Poľska, Maďarska, Srbska, Rumunska, Chorvátska, Ukrajiny, USA a Veľkej Británie, teda z krajín, v ktorých prebieha vyučovanie slovenského jazyka. Krajanov z Poľska zastupoval generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris a historička a redaktorka časopisu Život Milica Majeriková-Molitoris. V rámci porady prezentovali predstavitelia slovenských univerzít vzdelávacie programy pre zahraničných Slovákov. Viaceré z nich sú určené priamo konkrétnej slovenskej komunite a niektoré sú otvorené pre rôzne záujmové skupiny.

Pre Slovákov z Poľska bude už tradične organizovaná Škola v prírode, ktorej sa môže zúčastniť 40 detí v sprievode štyroch pedagógov, pričom konať sa bude v dňoch 20. – 29. júna 2025 v Mýte pod Ďumbierom, spoločne so slovenskými deťmi z Chorvátska. Na prelome júna a júla bude mať svojej miesto *Detská krajanská univerzita*. V tomto roku bude zameraná na slovenské lokality UNESCO, pričom jej súčasťou budú tiež oslavy Dňa zahraničných Slovákov a výlety do okolia Banskej Bystrice. Zúčastniť sa jej môže 7 záujemcov s pedagógom. V prípade neobsadenia všetkých miest deťmi zo západnej Európy a zámoria, čo sa už niekoľkokrát stalo, sa môžu naši žiaci zúčastniť aj augustovej školy v prírode *Učíme sa o Slovensku po slovensky* v Mýte pod Ďumbierom. Výrazne tematicky zamerané sú *Letná škola divadla a tvorivej dramatiky*, *Letná škola digitálnej fotografie a Letná súborová škola*, ktoré sa konajú v rovnakom termíne 3. – 10. augusta. V prvej menovanej letnej škole je celkový počet miest obmedzený na 50 účastníkov a osem sprevádzajúcich, v druhej na 42 účastníkov a 8 sprevádzajúcich, pričom ešte pred jej konaním sa záujemcovia budú môcť zapojiť aj do fotografickej a video súťaže, ktoré budú vyhodnotené práve počas spomínaného podujatia. Tretia letná škola je zameraná na ľudový tanec a hudbu. Môžu sa jej zúčastniť vedúci detských folklórnych súborov, prípadne učitelia vzdelávacích centier, ktoré majú záujem využívať prvky tradičnej kultúry vo vzdelávacom procese, spoločne s tromi až piatimi deťmi vo veku od 10 do 15 rokov.

Pod gesciou UMB v Banskej Bystrici bude prebiehať každú prvú a tretiu sobotu v mesiacoch marec až jún a september až november, v časoch od 9:00 – 12:00 a 13:00 – 16:00, taktiež online vyučovanie slovenského jazyka pre deti od 7 do 15 rokov. V prípade, že sa nebudete môcť v daných časových intervaloch zúčastniť, môžete požiadať aj o videozáznam.

Nebude chýbať ani tradičná *Letná škola slovenského jazyka a kultúry* Studia Academica Slovaca v Bratislave. Témou 61. ročníka bude *Prirodzené, autentické a umelé v jazyku, kultúre a spoločnosti*.

Pre pedagógov by sa mali uskutočniť dve výjazdové školenia v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej, ktorých sa okrem učiteľov z Poľska zúčastnia aj kolegovia z Ukrajiny. Koncom júna sa pod gesciou UMB v Banskej Bystrici bude konať *Didaktický kurz pre pedagógov odborných predmetov zo škôl s vyučovacím jazykom slovenským v zahraničí*. Počíta sa s účasťou cca 30 účastníkov, pričom súčasťou programu sú aj kultúrne podujatia v Banskej Bystrici a výlet do okolia. *Odborno-metodický seminár pre učiteľov pôsobiacich v zahraničí*, ktorého súčasťou budú odborné prednášky, didaktické tvorivé dielne a hry, ako aj sprievodný kultúrny a spoločenský program, organizuje tiež Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave. Online vzdelávanie *Hodina v Hláskove* na jeseň ponúka pre učiteľov Pedagogická fakulta UMB v Banskej Bystrici. Ide o tematicky orientované vzdelávanie o učení pomocou systému Krajina Hláskovo.

Podujatia organizované Slovenskou republikou v roku 2025, ktorých sa môžu zúčastniť aj Slováci z Poľska si môžete prehľadne pozrieť v nižšie uvedenej tabuľke:

Aktivita	Miesto	Dátum (rok 2025)	Možný počet účastníkov z Poľska (žiaci + pedagógovia)
Škola v prírode	Mýto pod Ďumbierom	20. – 29. jún	40 + 4
Detská krajanská univerzita po lokalitách UNESCO	Banská Bystrica	29. jún – 6. júl	7 + 1
Učíme sa o Slovensku po slovensky	Mýto pod Ďumbierom	10. – 19. august	v prípade voľných miest
Letná škola divadla a tvorivej gramatiky	Mýto pod Ďumbierom	3. – 10. august	7-8 + 1
Letná škola digitálnej fotografie	Mýto pod Ďumbierom	3. – 10. august	7-8 + 1
Letná súborová škola	Tále	3. – 10. august	3 až 5 (vek 10-15) + 1
Online vyučovanie	online	marec – jún september – november (1. a 3. sobota)	neobmedzený (vek 7-15 rokov)
Letná škola slovenského jazyka a kultúry SAS	Bratislava	28. júl – 15. august	–
Výjazdové školenie pre učiteľov v CSK v Novej Belej	FF UK Bratislava	október 2025	10 – 15
Výjazdové školenie pre učiteľov v CSK v Novej Belej	UMB Banská Bystrica	neurčený	10 – 15
Didaktický kurz pre pedagógov	UMB Banská Bystrica	22. – 29. jún	podľa prihlásenia
Odborno-metodický seminár pre učiteľov pôsobiacich v zahraničí	FF UK Bratislava	11. – 15. august	podľa prihlásenia
Hodina v Hláskove (online vzdelávanie pre učiteľov)	PP UMB Banská Bystrica	26. september, 17. október, 28. november 12. december	neobmedzený

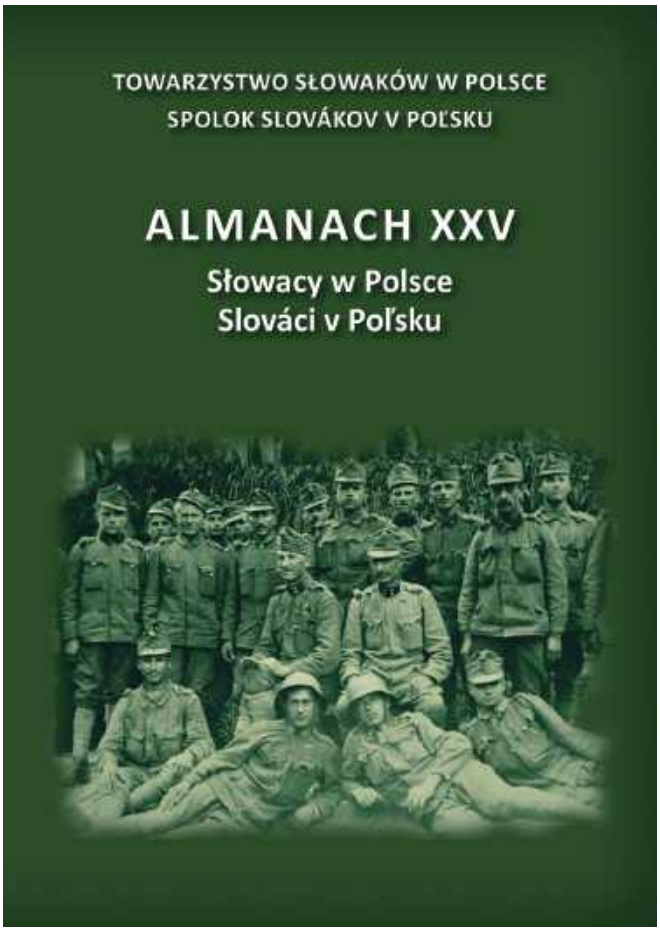
eprasa.pl 97930c45f5

Almanach Slováci v Poľsku XXV.

autor | Milica Majeriková-Molitoris

V minulom roku Almanach Slováci v Poľsku oslávil už štvrťstoročie svojej existencie. Už dvadsaťpäť rokov teda prináša odbornej i laickej verejnosti rôzne pohľady na dejiny i súčasnosť slovenskej menšiny v Poľsku, ako aj témy s ňou súvisiace. Najnovšie číslo opätovne ponúka široký záber námetov od histórie, cez architektúru, etnografiu až po problematiku ľudských práv.

Nevšedný pohľad na *Objekty škôl na severovýchodnej Orave do roku 1945* reflektuje v rovnomennej štúdii archeológ, historik a umenovedec Mgr. Michal Čajka, PhD. Venuje sa v nej zhodnoteniu architektúry školských budov od najstarších známych objektov z konca 19. storočia až po rok 1945. Ide o prvú takúto ucelenú štúdiu, v ktorej si všíma nielen architektonické a úžitkové prvky daných stavieb, ale tiež napríklad snahy o presadenie istých ideologických dispozícií, ako aj ich súčasné využitie. Vzácnym doplnením práce sú zachované fotografie viacerých objektov.

Veľká vojna, neskôr nazvaná prvou svetovou vojnou, je námetom ďalších dvoch príspevkov prvej časti zborníka, ktorá sa venuje histórii. O hospodárskych, sociálnych i geopolitických dopadoch vojny na život obyvateľov severospišských a hornooravských obcí, ktoré po skončení vojny pripadli Poľsku, pojednáva odborná štúdia historičky PhDr. Milice Majerikovej-Molitoris, PhD. *Veľká vojna na severnom Spiši a hornej Orave*. Podáva tiež stručné údaje o vojakoch pochádzajúcich z predmetných území, ich osudoch na jednotlivých frontoch i v česko-slovenských légiách.

Nasledujúci príspevok bádateľa Petra Pavlíka nadväzuje na minuloročnú tému slovenských obetí prvej svetovej vojny z obcí, ktoré pripadli Poľsku. V príspevku *Slovenské obete Veľkej vojny zo spišských obcí pripojených k Poľsku v roku 1920* prináša informácie o vojenských jednotkách, do ktorých boli povolávaní branci zo severného Spiša, ako aj konkrétne mená a priezviská i zaradenia 418 mužov, ktorí narukovali do rakúsko-uhorskej armády a v jej radoch položili svoj život alebo boli zajatí, zranení, počas útrap na fronte ochoreli, či vstúpili do česko-slovenského zahraničného vojska.

Do súčasnosti nás zavedie príspevok historika a člena Spoločnej komisie vlády a národnostných i etnických menšín PhDr. Ľudomíra Molitorisa, PhD. *Dvadsať rokov existencie Spoločnej komisie vlády a národnostných i etnických menšín z pohľadu slovenskej národnostnej menšiny*. Článok je reflexiou fungovania predmetnej komisie, vytvorenej na základe zákona o národnostných a etnických menšinách i regionálnom jazyku zo dňa 6. januára 2005 i poľskej politiky voči minoritám.

Ďalšia časť zborníka sa venuje etnografickej téme. Etnológ, etnograf a pedagóg Mgr. Marek Bryja prináša pohľad na ľudový odev v obci Krempachy na Spiši, so zameraním na jeho historické súvislosti, špecifické črty a súčasný význam. Vývoj tradičného kroja analyzuje na základe vplyvu prírodných podmienok, hospodárskych aktivít i spoločenských zmien. Zameriava sa na špecifické prvky ľudového odevu vrátane vzorov, materiálov a dekoratívnych techník, pričom poukazuje aj na ich estetické a praktické kvality a neopomína ani výzvy globalizácie a urbanizácie v spojitosti so snahou o zachovanie tradičného ľudového odevu.

V rubrike Osobnosti sú pripomienky dvoch významných Slovákov z Poľska. Prvým je Matej Kamenický, ktorý sa v 18. storočí usadil vo Varšave, kde sa stal jedným z najvýznamnejších hudobných skladateľov, najmä prvých poľských operných diel, ktoré otvorili cestu rozvoju poľskému opernému umeniu. V článku *Otcom poľskej opery bol Slovák Matej Kamenický z Pustých Úľan* jeho život a dielo približuje historička a publicistka PhDr. Milica Majeriková-Molitoris, PhD.

Druhou veľkou osobnosťou, ktorej sté výročie narodenia si budeme pripomínať v tomto roku je rodák z Novej Belej na Spiši, biskup Dominik Kaľata. Kňaz Mgr. Michal Válka vo svojom príspevku *Malé jubileum vo veľkom – sto rokov od narodenia biskupa Dominika Kaľatu* sleduje životné osudy tohto slovenského kňaza cez pohnuté dejiny jeho rodiska, nástup komunistického prenasledovania reholných komunít i výzvy pastorácie v exile.

Záver Almanachu už tradične patrí významným udalostiam a osobnostiam, ktorých okrúhle výročie si v tomto roku pripomenieme. ■

eprasa.pl 97930c45f5

Slovenské ženy v národnom hnutí

autor | Milica Majeriková-Molitoris
foto | M. Majeriková-Molitoris, I. Majeriková, J. Ovšonková, A. Jednžejčíková

Takýto názov a odkaz niesla výstava Matice slovenskej, ktorá počas januára putovala po slovenských domoch a klubovniach v Poľsku. Oboznámiť sa s ňou mohli záujemcovia v Slovenskom dome vo Vyšných Lapšoch, v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej, v klubovni Miestnej skupiny Spolku Slovákov v Krempachoch, v redakcii časopisu Život v Krakove a v Slovenskom dome v Podvlku.

Výstava ponúkala zaujímavú tému žien, ktoré sa v 19. a 20. storočí zapojili do slovenského národného pohybu na poli literatúry, divadla, osvety, vzdelávania či ženského emancipačného hnutia, na čo si našli nielen čas popri domácich prácach a starostlivosti o neraz početné potomstvo, ale aj odvahu v období výrazne patriarchálneho ponímania spoločnosti.

Na úvodných paneloch sa návštevníci mohli zoznámiť s dvomi výraznými ženskými osobnosťami 19. storočia, ktoré ovplyvnili významných slovenských národovcov tej doby, a to priateľkou Ľudovíta Štúra a intelektuálkou Adelou Ostrolúckou i manželkou Jozefa Miloslava Hurbana a matkou Svetozára Hurbana Vajanského Aničkou Hurbanovou-Jurkovičovou, ktorá sa preslávila ako jedna z prvých ochotníckych herečiek. V tejto ceste pokračovali predsedníčka Živeny a členka Slovenského spevokolu Anna Halašová Mudroňová i herečka Slovenského komorného divadla v Martine a členka výboru Matice slovenskej Naďa Hejná Pietorová, symbolizujúce prechod od ochotníckeho k profesionálnemu divadlu. Ďalšie slovenské národovkyne sa zapísali do dejín literatúry ako spisovateľky, ale aj ženské aktivistky. Medzi ne patrila predsedníčka Živeny Elena Maróthy Šoltésová, ktorá bola zaradená medzi 25 najvýznamnejších aktivistiek súvekého ženského hnutia na európskom kontinente, zakladateľka literárno-spoločenského časopisu pre ženy *Dennica* a redaktorka časopisu *Slovenská žena* Terézia Vansová Medvecká, členka Živeny Božena Slančíková Timrava, členka Živeny i Matice slovenskej Ľudmila Riznerová Podjavorinská, redaktorka matičnej knižnej edície *Dobré slovo* a časopisu *Slniečko* Mária Rázusová-Martáková, či predsedníčka Zväzu slovenských žien a členka Živeny Hana Gregorová. Osobitnú kapitolu tvoria predstaviteľky ženského emancipačného hnutia Amália Francisciová, či členka Živeny, Matice slovenskej a Zväzu slovenských spisovateľov Zora Jesenská.

Vyšné Lapše

Ako prví mali možnosť výstavu vidieť v Slovenskom dome vo Vyšných Lapšoch na Spiši, kde sa na jej otvorení

Výstava začala svoju púť v Slovenskom dome vo Vyšných Lapšoch

eprasa.pl 97

k prítomným prihovorila riaditeľka Vydavateľstva Matice slovenskej Inga Majeriková. Tá stručne priblížila jej obsah i význam pôsobenia žien v slovenskom národnom hnutí pre ďalší vývoj slovenského národa.

Nová Belá

Z Vyšných Lápš sa výstava presunula do Centra slovenskej kultúry v Novej Belej, kde sa jej otvorenie uskutočnilo počas vianočno-novoročného koledovania. Výstavu opätovne predstavila riaditeľka Vydavateľstva Matice slovenskej Inga Majeriková, pričom okrem krajanov, vrátane podpredsedu Spolku Slovákov v Poľsku Jozefa Majerča-

V Novej Belej si výstavu v sprievode riaditeľky Vydavateľstva Matice slovenskej I. Majerikovej pozreli o.i. aj tajomník honorárneho konzula W. Wojasa J. Sowa, gen. tajomník SSP Ľ. Molitoris

ka a generálneho tajomníka SSP Ľudomíra Molitorisa, si ju so záujmom pozrel aj tajomník honorárneho konzula Wiesława Wojasa Jacek Sowa.

Krempachy

Následne výstava putovala do Krempách, kde vítala krajanov počas oblátkového stretnutia v miestnom kultúrnom dome. S jej obsahom prítomných stručne zoznámila historička a redaktorka časopisu Život Milica Majeriková-Molitoris. Ženy majú pritom v našej krempašskej skupine veľmi silné zastúpenie a pod vedením predsedníčky Moniky Pacigovej patria medzi veľmi aktívne členky. Výstavu si tu pozrel aj ďalší podpredseda Spolku Slovákov v Poľsku Dominik Surma.

V Krempachoch bola výstava prezentovaná počas oblátkového stretnutia

V redakcii časopisu Život v Krakove výstavu videli o.i. študenti slovenského jazyka

Krakov

V druhej polovici januára bola výstava prezentovaná v centre Malopoľska, v starobylom meste poľských kráľov Krakove. V redakcii časopisu Život ju mali možnosť vzhliadnuť študenti, ktorí tu navštevujú vyučovanie slovenského jazyka, ako aj ďalší záujemcovia z radov verejnosti. V sprievode generálneho tajomníka Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomíra Molitorisa, šéfredaktorky časopisu Život Agáty Jendžejčíkovej a historičky Milice Majeriková-Molitoris si ju pozrel tiež splnomocnenec malopoľského vojvodu pre národnostné a etnické menšiny Tomasz Ocetkiewicz.

Podvlk

Na záver svojho putovania po Poľsku mali možnosť výstavu vidieť taktiež na Orave. Pätnásť panelov prezentujúcich odvážne a cieľavedomé slovenské ženy vzhliadli v Slovenskom dome v Podvlku pod vedením vedúcej Boženy Bryjovej deti a mládež, ktoré navštevujú tvorivé dielne i umelecké zoskupenia fungujúce pri Miestnej skupine Spolku Slovákov v Podvlku, ako aj ďalší krajania.

Ak ste si nestihli výstavu pozrieť, bližšie so zaujímavými a inšpiratívnymi životnými osudmi spomínaných slovenských národovkýň sa môžete zoznámiť v nepredajnej publikácii s rovnomenným názvom *Slovenské ženy v národnom hnutí*, ktorú Matica slovenská darovala do každého slovenského domu, respektíve klubovne, kde bola výstava prezentovaná. ■

Na záver putovala výstava na Oravu do Slovenského domu v Podvlku

id: 97930c45f5

Horčičné zrnko

Pripravil:
Mons. prof. ThDr. Ján Duda, PhD.

DAROVAŤ SA BOHU

Nedeľa Obetovania Pána – 2.2.2025

Súradnice Božieho slova: Malachiáš 3,1-4; Žalm 24; Hebrejom 2,14-18; Lk 2,22-40.

Uvedenie do Božieho slova: Najstaršia správa o sviatku je zo 4. storočia, kde španielska pútnička Atheria Akvitánska popisuje, čo zažila v Jeruzaleme: „Na 40. deň po Zjavení Pána sa koná procesia na miesto zmŕtvychvstania Pána, kde všetci kňazi a biskup kážu a potom sa koná eucharistia...“ Sviatok mal niekoľko pomenovaní: „Predstavenie Pána v chráme“, „Očisťovania P. Márie“, „Obetovanie Pána“. Je to sviatok Krista, ktorý je našim svetlom (hromničné sviece) a je sťaby „premostením“ vianočného a veľkonočného obdobia“.

Základná téma: Simeonov chválospev „Nunc dimittis...“ (teraz prepusť Pane svojho služobníka v pokoji, lebo moje oči uvideli Tvoju spásu...) sa modlíme v breviári úplne pred spaním. Je sťaby „poslednou modlitbou človeka“ pred odchodom do večnosti.

POROZUMIEŤ BOŽIEMU POZVANIU

5. nedeľa v období cez rok – 9.2.2025

Súradnice Božieho slova: Iz 6,1-8; Žalm 138; 1Kor 15,1-11; Lk 5,1-11.

Uvedenie do Božieho slova: Hlavnou témou, ktorá nám dáva možnosť pochopiť, že niektorí ľudia idú za Pánom, je táto schéma: (1) človek dostáva (v istom zmysle) Božie zjavenie, (2) zároveň sa ten istý človek cíti hriešny, nedostatočný, nehodný, (3) Pán ho očisťuje a robí spôsobilým, (4) a človek napokon Pána poslúchne a ide.

„Hľa, tu som, pošli mňa“, povedal Izaiáš Bohu. Pavol vypočítava Korinťanom komu všetkému sa zjavil Ježiš po svojom zmŕtvychvstaní (2. čítanie). „Pane, odíď odo mňa, lebo som človek hriešny“, povedal Peter. „Neboj sa, odteraz budeš loviť ľudí“, odpovedal mu Ježiš.

Základná téma: Mám vôbec úsilie porozumieť pozvaniu, ktoré mi adresuje Pán? Mám úsilie porozumieť pozvaniu, ktorému sa usilujú žiť kňazi a rehoľníci i laickí veriaci?

BLAHOSLAVENÍ A BEDÁKAJÚCI

6. nedeľa v cezročnom období – 16.2.2025

Súradnice Božieho slova: Jeremiáš 17,5-8; Žalm 1; 1Kor 15,12.16-20; Lk 6,17.20-26.

Uvedenie do Božieho slova: Koniec dobrý, všetko dobré! Lukášove blahoslavenstvá sú programovou Ježišovou rečou na „potom“, nie „nateraz“. To „potom“ obracia veci „naopak“. Skrátka, koniec dobrý, všetko dobré!

My si myslíme, že začiatok musí byť dobrý, priebeh života musí byť dobrý. „Byť na strane Boha, nemusí znamenať úspešný život“, povedal Ratzinger/Benedikt XVI. Vo verejnom živote sa často hovorí, že „musíme byť na správnej strane dejín“. Čo to je? Pre kresťana je tento život putovaním do večnosti, príprava na stretnutie s Pánom. Preto „koniec dobrý“, znamená pre nás aj „dobrý nový začiatok s Pánom“. Aby sme boli blahoslavenými, nie bedákajúcimi.

Základná téma: Pochopili sme Ježišov životný program? Lebo je pre nás.

LÁSKA, NIE TOLERANCIA

7. nedeľa v cezročnom období – 23.2.2025

Súradnice Božieho slova: 1Sam 26,2.7-9.12-13.22-23; Ž 103; 1Kor 15,45-49; Lk 6,27-38.

Uvedenie do Božieho slova: „Milovať, nie tolerovať. Tolerancia nie je čnosť“, tvrdí arcibiskup Chaput. „Milujte aj svojich nepriateľov“, „Buďte milosrdní“, „Odpúšťajte“ hlása Ježiš v celej radikálnosti. Prvé čítanie dáva príklad ako Dávid miluje Saula, ktorý ho chce zabiť. V druhom čítaní Pavol učí, že niečo je pozemské a iné duchovné, nebeské. Som presvedčený, že „milovať je nebeské“, „tolerovať pozemské“.

Základná téma: Kresťanstvo musí byť úsilím po radikálnosti, lebo inak stráca chuť.

DODATOK: SENIORI

Pri udalosti Obetovania Pána evanjelista Lukáš necháva vystúpiť dvoch protagonistov v seniorskom veku: Simeon a staručká Anna. A Simeon prednesie chválospev (hymnus), ktorý sa dodnes modlíme na záver dňa v kompletóriu (kňazský breviár): „Nunc dimmittis... teraz prepusť Pane svojho služobníka v pokoji, lebo moje oči uvideli tvoju spásu...“ Niektorí exegéti sa domnievajú, že tento krátky kresťanský žalm bol azda starým pohrebným spevom, ktorý evanjelista vložil do úst Simeonovi. Možno. Ale v žiadnom prípade nemôžeme tvrdiť, že by to bolo nejaké melancholické lúčenie, ktoré vyslovil starec v súmraku života. Ba práve naopak, je slávnostným pozdravom mesiášskeho svitania, ktoré prichádza s Ježišom Kristom, našim Spasiteľom a Záchrancom. Radi sa modlievajme tento krátky žalm. ■

eprasa.pl 97930c45f5

Pevné manželské puto

spracovala | Agáta Jendžejčíková
foto | rodina Zlahoda-Ratajczak

Pevné manželské puto spojilo pred 65 rokmi krajanov Annu a Sebastiána Zlahodovcov z Čiernej Hory, ktorí 26. januára tohto roku oslávili kamennú svadbu v kruhu blízkej rodiny. Ich výročie je vzorom pre ich rodinu ako dodržať sľub vyslovený pred sebou navzájom. Jubilanti nám porozprávali ako si za tie roky spolunažívali.

Anna a Sebastián spolu 65 rokov

Podľa spomienok jubilantov sme sa dozvedeli, že Anna bývala v Čiernej Hore-Záhore a Sebastián v Čiernej Hore od Jurgova, ale sa často stretávali. Krajanka Anna sa narodila 6. februára 1937 v slovenskej roľníckej rodine Jána a Márie (rod. Mlynarčíkovej) Sarnovcov. Pochádzala z mnohodetnej rodiny. Najstarší bol brat Ján, potom sestry Mária a Helena, bratia František, Andrej a najmladšie sú sestry Bernadeta a Žofia. Hoci Anna len rok navštevovala slovenskú školu, neprekážalo jej to v tom, aby doma čítala slovenské knihy. Takto sa sama zdokonaľovala v slovenskom jazyku. Jej rodičia ich vychovávali v slovenskom duchu. Keďže doma mali gazdovstvo, tak Anna rovnako ako jej súrodenci pomáhali svojim rodičom na ňom. Veľakrát počula od nich príslovie – komu sa nelení, tomu sa zelení. To bolo ich životné motto. Často im pripomínali, že ťažkou a svedomitou prácou môžu dosiahnuť, čo si len zaumienia. Preto im neprekážalo tvrdo pracovať, lebo vedeli, že pracujú pre seba a pre svoju budúcnosť. Svedomitosť a pracovitosť vyniesla z domu. Na roky mladosti si spomína s nostalgiou. V mladosti si vždy našla čas na stretnutia s kamarátmi a kamarátkami. Veľmi často si organizovali zábavy, spievali a vždy bolo veselo. Napriek ťažkej fyzickej práci si ľudia vedeli nájsť čas na rozhovory a zábavu. Bolo to prirodzené. Človek si vedel viac vážiť ľudí okolo seba a čas strávený v ich spoločnosti. Anna sedem rokov pracovala v Bukowine Tatrzańskej najprv ako kuchárka a po ukončení kurzu ako čašníčka. Potom 20 rokov v TANAP-e na Slovensku. Popritom ešte tkala na krosnách koberce a spolu s manželom viedli gazdovstvo i vychovávali deti.

Manželia v deň sobáša 26. januára 1960 pred rodným domom Anny

Sebastián tiež pochádza z mnohodetnej rodiny Sebastiána a Žofie, rodenej Vojenskej. Narodil sa 9. januára 1939. Po absolvovaní základnej školy dva roky navštevoval učilište v Zakopanom, kde dosiahol vzdelanie v odbore strojný zámočník. Po škole začal pracovať v Osvienčime, kde stavali chemické závody. V rokoch 1957-1960 pracoval v obuvníckom závode „NZPS Podhale“ ako strojný mechanik. V rokoch 1960-1962 bol sprievodcom v Zakopanom. Často menil prácu, pretože hľadal takú, ktorou by vedel zabezpečiť dobré živobytie pre celú svoju rodinu. Neskôr jeden rok pracoval pri výstavbe ciest ako mechanik a drvič. V roku 1963 sa na dva roky vrátil do obuvníckeho závodu v Novom Targu. Od roku 1965 až do dôchodku pracoval v Oblastnom riaditeľstve vodného hospodárstva Krakov - Inšpektorát v Novom Targu. Dva roky bol tiež richtárom v obci. Patril do roľníckeho krúžku. Spolu s manželkou vychovali štyri deti. Dcéra Kristína býva v Gubine, syn Stanislav emigroval s rodinou do USA, Jozef je v Nižných Lapšoch a Bohumil ostal v rodnej obci. Tešia sa siedmim vnúčatám: Alžbete, Magdaléne, Paulíne, Adriane, Kataríne, Kamilovi a Jakubovi. Ich veľkým spoločným snom bolo dočkať sa pravnukov a jedného už majú a je ním Nikodém.

Manželia Zlahodovci sú spokojní so svojím spoločným životom. Zdôrazňujú, že obaja manželia sú strojcami spoločného šťastia. Od nich záleží či chcú byť šťastní a ako sa o to postarajú. – *V manželstve nemôže chýbať láska, dôvera a neha. Ak chce človek niečo pekné vybudovať, v tomto prípade šťastné manželstvo, musí na tom stále pracovať. Vzájomná podpora hlavne v ťažkých alebo dôležitých chvíľach dáva silu zvládnuť ich,* - podotýka Sebastián. S vekom síl ubúda a pribúdajú vrásky a je potrebné to s pokorou a úctou brať ako súčasť života a tešiť sa zo spoločných chvíľ. V ich rodine bolo vždy prítomné slovenské slovo a aj časopis Život, ktorí si radi prečítajú. Radujú sa z toho, ako rastie už tretia generácie ich rodiny. Manželom Anne a Sebastiánovi Zlahodovcom prajeme ešte veľa spoločných chvíľ. ■

Jubilanti s najstaršou vnučkou Alžbetou

eprasa.pl 97930c45f5

Pripomenieme si v roku 2025 II.

autor | Milica Majeriková-Molitoris

1775

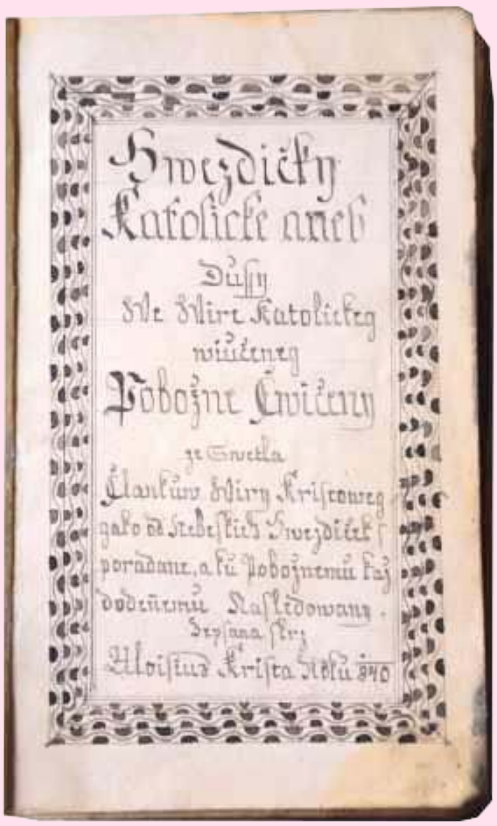
250. VÝROČIE úmrtia frátra Cypriána

Dňa **16. apríla 1775** zomrel v Červenom kláštore kamaldulský mních, liečiteľ a učenec fráter Cyprián. Narodil sa 28. júla 1724 v Polkoviciach v Sliezsku, pričom laickým menom sa volal Franz Ignatz Jäschke. Študoval v Brne, Čenstochovej i Vroclave a istý čas strávil aj v Taliansku. Rehoľný sľub zložil v nitrianskom kláštore na Zobore v roku 1752 a o štyri roky neskôr sa stal členom kamaldulskej rehole v Červenom kláštore, kde v tom čase vládol čulý bádateľský duch. Mnísi pracovali nad prvým prekladom Biblie do slovenského jazyka, latinsko-slovenským slovníkom, ale aj na sklárskych, botanických či kulinárskych experimentoch. Brat Cyprián sa do neho aktívne zapojil, pričom sa zaoberal botanikou, farmáciou, medicínou, alchýmiou, ale aj mechanikou a kozmológiou. Zostavil excelentný herbár s popisom účinkov liečivých rastlín v niekoľkých jazykoch, spravoval lekáreň, pričom jeho lieky boli známe nielen v Uhorsku, ale tiež za jeho hranicami. Podľa legendy zostrojil lietajúci stroj, na ktorom zletel z Troch korún.

Vyobrazenie kamaldulského mnícha na lavičke z Červeného kláštora

1785

Dielo pátra Serafína Bosáka *Hwezdičky Katolícke* bolo také populárne, že sa ručne ďalej prepisovalo (Archív Slovenskej národnej knižnice v Martine)

240. VÝROČIE úmrtia slovenského kazateľa a učenca Štefana Serafína Bosáka

Dňa **19. apríla 1785** zomrel v Odoríne na Spiši slovenský kazateľ, minorita, učenec a náboženský spisovateľ Štefan Serafín Bosák. Narodil sa 11. októbra 1713 v **Podvlku**. Základné vzdelanie získal v neďalekej Trstenej a ako 18-ročný vstúpil do rehole konventuálnych františkánov – minoritov, kde prijal meno Serafín. Následne absolvoval filozoficko-teologické štúdiá pravdepodobne v Prešove a pracoval v pastorácii v rôznych kláštoroch rehoľnej provincie. Čoskoro sa stal známym pre svoje kázne a exercície, no vyznamenal sa najmä ako ľudový misionár na hornej Orave, Spiši, Liptove a neskôr na celom Slovensku. Putoval, aby učil, slúžil, naprával, utešoval a liečil. Svoje kázne prednášal v slovenskom a nemeckom jazyku. Patril k najvzdelanejším rehoľníkom svojej doby, pričom vynikal tiež v prírodných vedách, najmä v astronómii a geometrii. Napísal viacero kníh, z ktorých dve, vlastnoručne ilustrované, ostali v rukopise. V roku 1766 mu v Košiciach vyšla modlitbová a poučná knižka *Hwezdičky Katolícke*, ktorú napísal v slovakizovanej češtine, latinčine a nemčine a je návodom ku nábožnosti, ktorá vyúsťuje v liturgii a praktickom živote.

230. VÝROČIE ukončenia napoleonských vojen

Porážkou francúzskeho cisára Napoleona Bonaparte 18. júna **1815** pri Waterloo a tzv. Viedenským kongresom bola ukončená séria viacerých európskych konfliktov, v rámci ktorých bojovali proti Francúzskemu cisárstvu rôzne koalície európskych štátov. V týchto tzv. napoleonských vojnách sa vyznamenal aj rodák z **Hornej Zubrice** Ján Karol Ďurčák, ktorý bojoval vo vojsku rímsko-nemeckého cisára Františka I. Počas vojen prejavil excelentné vojenské i diplomatické schopnosti a postupne sa vypracoval z poručíka až na cisársko-kráľovského podplukovníka. Za porážku Napoleona v ťažení proti Rusku ho vyznamenal taktiež ruský cár Alexander I. rádom sv. Vladimíra III. triedy.

1815

Rád sv. Vladimíra III. triedy, ktorým bol vyznamenaný Ján Karol Ďurčák z Hornej Zubrice počas napoleonských vojen

eprasa.pl 97930c45f5

250. VÝROČIE narodenia slovenského kňaza Pavla Kadlubiaka z Pekelníka

V roku **1775** sa narodil v Pekelníku slovenský kňaz Pavol Kadlubjak. Štúdiá absolvoval v Jágri, kde bol v roku 1797 vysvätený za kňaza. Následne pôsobil ako kaplán v Košiciach a v Poľove pri Košiciach a ako farár vo farnosti Kazimír v trebišovskom okrese i administrátor v Zemplínskych Kopčanoch, kde 22. mája 1827 zomrel.

240. VÝROČIE zrušenia nevoľníctva

Jozef II. zrušil nevoľníctvo v Uhorsku

Dátum **22. august 1785** sa stal významným medzníkom pre veľkú časť obyvateľov severospišských a hornooravských obcí. V tento deň totiž panovník Jozef II. vydal patent o zrušení nevoľníctva. Nevoľníci, ktorí tvorili väčšinu obyvateľstva týchto dedín, tak stratili doterajšiu absolútnu závislosť od zemepána. Od nadobudnutia platnosti patentu sa mohli slobodne sťahovať, pričom zemepán ich nesmel k pôde pripútať, vyháňať z nej, ani usadzovať v iných oblastiach. Mohli si tiež slobodne zakladať rodiny, vykonávať pracovné činnosti, dávať deti študovať a rozhodovať o svojom majetku. Patent však neriešil otázku vlastníctva pôdy a tak ďalej museli plniť poddanské povinnosti, ktoré zvyčajne vymedzoval urbár alebo iná zmluva.

Mecén slovenského národného hnutia v Uhorsku Jozef Zarzetský

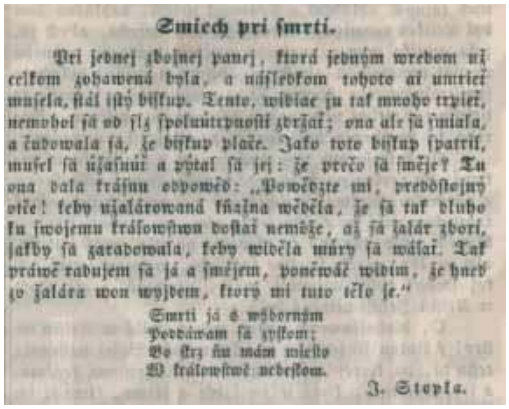
1805

220. VÝROČIE narodenia a 140. výročie úmrtia mecenáša slovenského hnutia Jozefa Zarzetského

Dňa **21. mája 1805** sa vo **Varšave** narodil slovenský vlastenec, podnikateľ a mecenáš slovenského národného hnutia v Uhorsku Jozef Zarzetský. Pochádzal zo šľachticko-obchodníckej rodiny. Keďže však nemohol dokončiť štúdiá, vyučil sa za výrobcu a opravára klavírov. Ako tovariš precestoval viaceré krajiny a nakoniec sa usadil v Pešti, kde začal podnikať vo výrobe zápaliek. Zo svojej malej dielne postupne vybudoval jednu z najväčších tovární v Uhorsku, ktorá si zo svetovej výstavy v Paríži v roku 1867 odniesla striebornú medailu, za čo bol rakúsko-uhorským panovníkom dekorovaný záslužným krížom za rozvoj priemyslu a obchodu. V Budapešti sa ujímal Slovákov, ktorí tu prichádzali hľadať prácu, pričom sa staral aj o ich životné podmienky a dal pre nich postaviť robotnícku kolóniu i školu. Zapojil sa aj do slovenského národného hnutia v Uhorsku, do tzv. Novej školy slovenskej. V roku 1868 sa stal predsedom Slovenského národnodemokratického spolku a rok neskôr predsedom výboru prvej uhorsko-slovenskej účastinnej kníhtlačiarne a vydavateľstva Minerva, ktorej hlavným cieľom malo byť rozširovanie osvety medzi slovenským ľudom, pričom vydávala slovenské učebnice, knihy a *Slovenské noviny*. Dňa 28. februára 1869 viedol deputáciu k ministerskému predsedovi Júliusovi Andrášimu, ktorá žiadala založenie slovenských stredných škôl a umožnenie zastávať Slovákom úradné posty v najvyšších vládnych a súdnych inštitúciách. O tri roky neskôr zvolal konferenciu príslušníkov Novej školy, na ktorej Slováci vyjadrili kritiku národnostného zákona, žiadali slovenské vzdelávacie ustanovizne a založili Stranu vyrovnania. Jozef Zarzetský zomrel v roku **1885**.

210. VÝROČIE narodenia slovenského kňaza, básnika a publicistu Ignáca Stopku

Dňa **2. augusta 1815** sa v **Podvlku** narodil slovenský kňaz, básnik a publicista Ignác Stopka. Vyššie vzdelanie nadobudol v Miškolci, Jágri a Spišskej Kapitule, kde študoval teológiu. Kňazskú vysviacku prijal 2. augusta 1838. Pôsobil ako kaplán v Rabči a Ružomberku, správca farností v Spišskej Starej Vsi, Pucove, Rabčiciach, **Hornej Zubrici**, Rabči a farár v Krušetnici. Písal do *Katolíckych novín* básne i náboženské články v slovenskom jazyku. Podporoval slovenskú tlač a predplácal si viaceré tlačoviny, medzi inými *Poklady kazateľského rečníctva* vydávané Andrejom Radlinským. V roku 1866 odišiel do penzie, pričom svoj majetok poručil kostolom a chudobným ľuďom. Zomrel v chudobe 14. októbra 1874 v Žiline.

Smiech pri smrti.

Pri jednej zbožnej panej, ktorá jedným wrebom uš celkom zohawená bola, a následkom tohoto ai umrieť musela, stál istý biskup. Tento, widiac ju tak mnoho trpieť, nemohol sa od sĺz spolutrpnosti zdržať; ona ale sa smiala, a tešowala sa, že biskup plače. Jako toto biskup spatril, musel sa ujasniť aýtal sa jej: že preču sa smeješ? Ta ona dala tráfnu odpowěď: „Powězte mi, prewětlostný otče! keby ujalárowaná tážna wěděla, že sa tak dluho ku swojemu králowstwu dostať nemůže, aj sa žalár zbori, jakby sa zarabowala, keby widěla múry sa wáľať. Tak práwě radujem sa já a smějem, ponewáč widím, že hnedz zo žalára won wyjdem, ktorý mi tuto ťělo je."

Smrti já s wýbornym
Potěšawam sa ystom;
Bo ftrz ňu mám miesto
W králowstwě nebeskom.

J. Stopka.

Úvaha Ignáca Stopku v Katolíckych novinách

eprasa.pl 97930c45f5

210. VÝROČIE otvorenia seminára v Spišskej Kapitule

Dňa **12. novembra 1815** slávnostne otvorili v Spišskej Kapitule kňazský seminár. Jeho prvým rektorom sa stal Daniel Udranský, ktorý predtým pôsobil ako kňaz v Nedeci (1795 – 1797) i Kacvíne (1797 – 1814), kde po sebe zanechal nádherný Boží hrob. Na tomto seminári následne študovala väčšina kňazov, ktorí v ďalších rokoch pôsobili vo farnostiach severného Spiša a hornej Oravy.

1815

1845

180. VÝROČIE založenia prvého úverového družstva na svete

Prvé úverové družstvo na svete vzniklo na Slovensku. Založil ho **9. februára 1845** Samuel Jurkovič v Sobotišti pod názvom Hospodársky čili Gazdovský spolok. Bola to zároveň prvá družstevná organizácia v monarchii i v kontinentálnej Európe. Družstvo v pravidelných týždňových platbách prijímalo od svojich členov drobné vklady a v prípade potreby im následne finančne vypomáhalo. Družstevná myšlienka založená na vzájomnosti a svojpomoci bola významnou pomocou pre drobných roľníkov, ktorí si nemohli dovoliť pôžičky s vtedajšími úžerníckymi úrokmi.

Zakladateľom prvého úverového družstva na svete bol Slovák Samuel Jurkovič

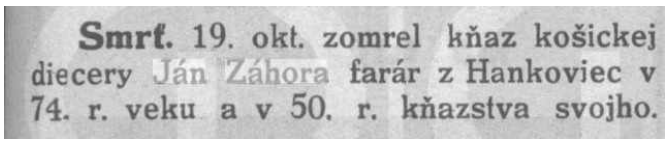
170. VÝROČIE cholerovej epidémie v Nedeci

V **júli 1855** vypukla v Nedeci epidémia cholery. Jej prvou obeťou bola Anna Dzurilová, pričom choroba zúrila v obci necelé štyri mesiace, do začiatku októbra, a celkovo si vyžiadala 73 ľudských životov.

1855

170. VÝROČIE narodenia slovenského rehoľníka Jána Záhoru

Dňa 7. novembra **1855** sa v Jablonke narodil slovenský rehoľný kňaz Ján Záhora, OFM. Už ako mladík vstúpil do Salvatoriánskej provincie Rehole svätého Františka a po skončení teologických štúdií bol 27. novembra 1879 vysvätený za kňaza. V roku 1900 bol inkardinovaný do Košickej diecézy a postupne pôsobil ako kaplán v Ražňanoch, dočasný administrátor v Malčiciach, kaplán v Trhovišti a v Kurime, dočasný administrátor v Červenici, kaplán vo Veľkom Šariši a opäť v Kurime, kde sa stal aj dočasným administrátorom. Od roku 1905 až do svojej smrti 19. októbra 1929 bol farárom v Hankovciach, kde je aj pochovaný.

Smrť. 19. okt. zomrel kňaz košickej diecézy Ján Záhora farár z Hankoviec v 74. r. veku a v 50. r. kňazstva svojho.

Oznámenie o smrti Jána Záhoru v novinách Slovenská pravda

140. VÝROČIE narodenia slovenského ľudového umelca Sebastiána Korkoša

Dňa **19. januára 1885** sa v **Čiernej Hore** narodil slovenský ľudový umelec Sebastián Korkoš. Za manželku si zobral Alžbetu Chyžnú z Čiernej Hory, s ktorou mali 5 detí – Andreja, Ludwika, Annu, Máriu a Jána. Všetky deti i manželka sa venovali rôznym druhom umenia a obohatili slovenskú kultúru, pričom viaceré ich diela odkúpila Slovenská národná galéria. Samotný Sebastián sa venoval rezbárstvu. Typické sú najmä jeho drevené postavy svätcov, Madony či anjelov bez polychrómie. Okrem plastík a drevených sošiek vyrábal aj drevený nábytok, putne, korýtka na cesto, kolesá na voz a iné úžitkové predmety. Vyrezávanými motívmi ozdobil taktiež drevenice gazdovstva v Čiernej Hore. Po druhej svetovej vojne, keď bola Čierna Hora pripojená k Poľsku, sa vysťahoval s celou rodinou na Slovensko do Kežmarku. Po smrti Sebastiána darovala rodina gazdovstvo Korkošovcov v Čiernej Hore poľskému štátu, aby tu bolo vytvorené múzeum ľudovej kultúry. Úlohy sa zhostilo Tatranské múzeum v Zakopanom, ktoré ho spravuje dodnes. Napriek tomu, že jeho majitelia sa hlásili k slovenskej národnosti, nie je tu o tom zmienka a nie sú tu ani informačné tabule v slovenskom jazyku.

1885

eprasa.pl 97930c45f5

1835

190. VÝROČIE vydania prvého ročníka Almanachu Zora

V roku **1835** vydal Spolok milovníkov reči a literatúry slovenskej prvý ročník literárneho *Almanachu Zora*, v ktorý bol pokusom o zjednotenie slovenského národného hnutia, aby mohlo lepšie čeliť stupňujúcej maďarizácii. Zrodil sa z iniciatívy Martina Hamuliaka a publikovali v ňom tak predstavitelia biblickej češtiny, ako aj bernolákovskej slovenčiny. Na jeho vydávaní a korektúrach sa podieľal tiež chyžniansky rodák Tomáš Červeň.

ZORA.

ALMANACH

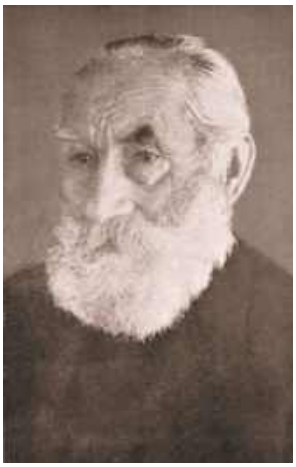
NA ROK

1835.

W BUDÍNE,

LITERAMI KRÁL. UNIVERS. TISKÁRNE.

180. VÝROČIE narodenia horolezca, meteorológa, pedagóga, geografa, geológa a glaciológa Františka Déneša

Dňa **2. apríla 1845** sa v **Tribši** narodil horolezec, meteorológ, autor tatranských máp, pedagóg, geograf, geológ a glaciológ František Déneš. Miloval Tatry a už ako štrnásťročný absolvoval túru z Tribša cez Javorinu a Morské oko na Rysy. Stredoškolské vzdelanie získal v Novom Targu, Prešove a Levoči, odkiaľ pokračoval v štúdiách vo Viedni a Budapešti, kde po získaní diplomu učiteľa zemepisu dva roky vyučoval na miestnom gymnáziu, ale následne sa vrátil na Spiš, do Levoče. Na levočskom gymnáziu dlhé roky pôsobil ako profesor a neskôr aj ako jeho riaditeľ. V roku 1896 odišiel na študijnú cestu do Grécka a Egypta, no jeho najväčšou vášňou ostali Tatry. Zaslúžil sa o výstavbu mnohých tatranských chodníkov i vybudovanie dnešnej Cesty slobody. V nemeckom i maďarskom názvosloví nesie dodnes vrchol Nižné Rysy jeho meno a je uvádzaný ako Dénesspitze a Dénes csúcs. Patril tiež medzi zakladateľov Karpatského múzea v Poprade a Uhorského karpatského spolku, kde plnil funkciu pokladníka. Bol autorom mnohých článkov, správ a fotogrametrických máp z Vysokých Tatier, ako i niekoľkých sprievodcov v nemeckom a maďarskom jazyku. Patril medzi priekopníkov zimného horolezectva a bol horolezecky aktívny do vysokého veku. Zomrel 17. októbra 1934 v Levoči.

150. VÝROČIE narodenia slovenského kňaza Jána Starostoviča

Dňa **16. júna 1875** sa v **Kacvíne** narodil slovenský kňaz Ján Starostovič. Základné vzdelanie nadobudol v rodnej obci, pričom v štúdiu ďalej pokračoval v Levoči a v Spišskej Kapitule. Vysvätený za kňaza bol 4. apríla 1899. Na svoje prvé pôsobisko nastúpil do Zázrivej, kde bol len niekoľko dní a následne sa stal kaplánom a neskôr správcom farnosti vo Veličnej. Odtiaľ sa v auguste 1900 vrátil do rodnej obce, kde vypomáhal chorľavému Jánovi Ceperíkovi. Bol tu do jeho smrti 16. januára 1901 a potom na poldruha mesiaca prevzal funkciu správcu kacvínskej farnosti. Následne pôsobil vo Veľkej Lesnej, Bobrove i Levoči a od marca 1906 v Chrasti nad Hornádom, kde strávil 28 rokov. Zaslúžil sa tu o postavenie novej zvonice, zreštaurovanie oltára, kostola i jeho výzdobu, ktorú urobil známy spišský maliar Jozef Hanula. Zomrel 26. apríla 1934.

1875

150. VÝROČIE zrušenia Matice slovenskej

Dňa 6. apríla **1875** bola pozastavená činnosť Matice slovenskej, ktorá bola následne 12. novembra 1875 aj zrušená. Oficiálnym dôvodom malo byť rozvíjanie politickej činnosti, protivlastenecké zameranie a nedbanlivé spravovanie majetku, no v skutočnosti išlo o presadzovanie maďarizačnej politiky a potláčanie prejavov svojbytnosti nemaďarských národov v Uhorsku. Keďže majetok Matice slovenskej bol podľa stanov majetkom slovenského národa, a minister vnútra Koloman Tisza sa vyjadril, že v Uhorsku takéhoto vlastníka nemohol nájsť, pripadol na základe rozhodnutia maďarskej administratívy Hornouhorskému maďarskému vzdelávaciemu spolku (FEMKE), ktorého cieľom bolo presadzovať asimilačnú národnostnú politiku voči slovenskému obyvateľstvu v duchu jednotného maďarského politického národa.

eprasa.pl 97930c45f5

Gorali – národnostná menšina bez národa

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Koncom januára pribudla na Slovensku nová národnostná menšina – goralská, čo vyvolalo vo vedeckej i laickej obci, mierne povedané, údiv. Ako je možné, že takéto rozhodnutie ohrozujúce integritu Slovenska bolo prijaté bez akejkoľvek odbornej diskusie?

Etymológia slova

Etymologicky slovo goral pochádza od slova hora a v minulosti ním tí, čo bývali v dolinách, označovali obyvateľov hôr. V závislosti od jazykovej oblasti sa toto pomenovanie modifikovalo ako horal, vrchár, a niekedy i lazník, či kopaničiar. V žiadnom prípade neoznačovalo príslušníkov nijakého národa.

Valašská kolonizácia

V podstate išlo o široký konglomerát rôznych kultúr, ktoré sa vzájomne ovplyvňovali a v horských oblastiach vytvárali v závislosti od geografických a spoločenských podmienok často jedinečné jazykové a kultúrne vzorce. Na území dnešného Slovenska, a vtedajšieho Uhorska, kolonizovali kočovní pastieri spoločne s domácim slovenským obyvateľstvom, ktoré sa takisto snažilo využiť výhodnejšie podmienky pri zakladaní osád na tzv. valašskom práve, menej úrodné horské doliny na Gemeri, Horehroní, Liptove, Šariši, Spiši, Orave, či Kysuciach, kde sa venovali pastierstvu, drevorubačstvu a v pohraničných regiónoch aj stráženiu hraníc.

Nárečie

Tak tomu bolo tiež na slovensko-poľskom pohraničí, kde dochádzalo k prelínaniu jazykových prejavov a vznikol tak slovensko-poľský dialekt, niektorými bádateľmi nazvaný goralským. Takéto prechodné jazykové javy pritom neboli ničím výnimočné, o čom svedčí napríklad aj nárečie Záhorákov, nesúce v sebe prvky slovenčiny i češtiny.

Národnostný status

V žiadnom prípade však od týchto dialektov nemožno odvodzovať národnostný status. Ten sa formoval v dlhodobom procese národného uvedomovania a obyvatelia severného Slovenska, hovoriaci spomínaným slovensko-poľským nárečím, jednoznačne deklarovali svoju príslušnosť k slovenskému národu. Severná Orava patrila k baštám slovenskosti v Uhorsku. Vo voľbách do uhorského snemu v roku 1905 sa zo 413 kresiel ušli Slovákom len dva, pričom jedno vybojovali pre slovenského poslanca Ferka Skyčáka práve voliči z hornooravských obcí. Podľa rodáka z Jablonky Ferdinanda Machaya na hornej Orave boli v tom čase všetci Slovákmi a *„dokonca malé deti kričali Hlinkove heslo: Za tú našu slovenčinu!“*

Za slovenčinu sa postavili aj obyvatelia severného Spiša, napríklad v roku 1863, keď poslali panovníkovi petíciu, podpísanú čelnými predstaviteľmi 44 spišských miest a obcí, za používanie slovenského jazyka na úradoch a miestnych školách i na gymnáziu v Levoči. Medzi podpísanými obcami figurujú aj predstavitelia zo Spišskej Starej Vsi, Lysej nad Dunajcom, Matiašoviec, Kacvína, Veľkej Frankovej, Malej Frankovej, Reľova, Hágov, či Ždiaru. V tom istom roku poslali obyvatelia Nedece prvému predsedovi Matice slovenskej Štefanovi Moysesovi pozdravný list, v ktorom vyjadrili radosť a nadšenie zo vzniku tejto inštitúcie a obrody slovenského národa.

Obyvatelia oravskej obce Bukovina-Podsklie začiatkom 20. storočia (NAC)

Časť petície za používanie slovenského jazyka z roku 1863 s podpismi čelných predstaviteľov niektorých zamagurských obcí (Spišský archív v Levoči)

Kysučania zas prejavili svoju slovenskosť v roku 1938, keď ich práve na základe nárečia vyhlásili ako goralov za Poliakov a pripojili k Poľsku. Ako si môžeme prečítať v Denníku predsedu delimitačnej komisie Františka Hrušov-

eprasa.pl 97930c45f5

ského, počas pôsobenia delimitačnej komisie *„búrlivým spôsobom dávali najavo svoje rozhorčenie (...) a z týchto primitívnych, ale tým úprimnejších prejavov bolo cítiť akúsi smrteľnú nenávisť voči tým, ktorí nehanbili si uplatňovať svoje nároky na tiché, skromné a spokojné osady kysuckých Slovákov*.“ Po opätovnom pripojení k Slovensku v roku 1939 postavili ako poďakovanie Kalváriu Sedembolestnej Patrónke Slovenska v Skalitom, ktorá mala hlásať *„lásku k národu a svojeti, ale i vďaku Bohu*“.

Z množstva slovenských národovcov, ktorí pochádzali z oravských, spišských, či kysuckých obcí môžeme spomenúť „vznešeného mecéna slovenského národa“, prvého pokladníka Matice slovenskej Tomáša Červeňa či mecéna

Kalvária Sedembolestnej Patrónke Slovenska v Skalitom, ktorá bola vybudovaná ako poďakovanie za pripojenie k Slovensku (Monografia obce Skalité)

slovenskej literatúry Jána Laťáka z Chyžného, členov Slovenského učeného tovarišstva Ignáca Jurčáka z Hornej Zubrice a Jozefa Klinovského z Rabčíc, národného buditeľa, spisovateľa, zberateľa piesní, prísloví a porekadiel Ignáca Kojdu z Pekelníka, podporovateľa slovenských literátov, člena Matice slovenskej i Spolku sv. Vojtecha Jána Jablonského či zakladajúceho člena Matice slovenskej Jozefa Machaja z Jablonky, účastníkov Martinskej deklarácie Štefana Mnoheľa z Novote a spišského biskupa Jána Vojtaššáka zo Zákamenného, náboženského spisovateľa Jána Brinšáka z Rabče, slovenského prozaika Mila Urbana a scenáristu, folkloristu, režiséra i predsedu Matice slovenskej Viliama Grusku z Rabčíc, jedného z mála bernolákovských básnikov na Spiši Jána Evanjelistu Nálepku z Nižných Lápš, prvého rektora Vysokej školy múzických umení v Bratislave Jána Strelca z Kacvína, zakladateľa a prvého predsedu Slovenského katolíckeho Sokola v USA Matúša Husýho z Tribša, spišských historikov a vlastencov Jozefa Vojtasa a Alojza Miškoviča z Jurgova, ako aj Eduarda Pavlíka zo Spišskej Starej Vsi, slovenského publicistu, športového a kultúrneho činovníka Jozefa Baltazára Matiašovského z Nedece, autora prvého slovensko-anglického slovníka pre Slovákov v USA a predsedu Slovenskej ligy Filipa Hrobáka z Novej Belej, politika a publicistu Pavla Čarnogurského z Malej Frankovej, básnika a spisovateľa Vlastimila Kovalčíka z Matiašoviec, maliara, zakladateľa slovenskej ornamentistiky Štefana Leonarda Kostelničáka zo Spišskej Starej Vsi, Jána Palárika z Rakovej a mnohých ďalších.

Všetci sa hlásili k slovenskej národnosti a nikdy ani v náznakoch neuvažovali o tom, že by mohli byť iným národom.

Goral = Poliak?

Ináč to však videli poľskí intelektuáli, ktorí na prelome 19. a 20. storočia začali rozvíjať teóriu o tom, že obyvatelia žijúci na severe Uhorska, rozprávajúci prechodným slovensko-poľským nárečím, ktoré bolo podľa ich názoru poľské, sú vlastne neuvedomelí Poliaci. To, že títo obyvatelia jasne deklarovali, že sú Slovákmi ich nijako nevyrušovalo a vyhlásili ich za obeť „slovakizácie“, a to paradoxne v období najsilnejšej maďarizácie. Tieto argumenty boli následne použité na odôvodnenie pripojenia 27 spišských a oravských obcí k Poľsku v roku 1920. A hoci sa dotknuté obyvateľstvo bránilo, písalo petície, usporadúvalo protesty, v ktorých jasne deklarovalo svoju slovenskú národnosť, nijako im to nepomohlo.

Táto teória pritom dones naďalej prežíva a tak sa z času na čas objavujú články, štúdie, ba dokonca aj „odborné“ práce na univerzitách tvrdiace, že na Slovensku dnes žijú státisíce Goralov – Poliakov, ktorí sú tu násilím slovakizovaní. Aké môže mať uznanie goralov za národnostnú

Mapa údajných Poliakov na Slovensku z roku 1998 (podľa M. Skawiński, Płaj č. 16/1998)

menšinu konzekvencie v súvislosti s týmito pohľadmi si môžete domyslieť.

Čistá goralská rasa alias Goralenvolk

Pokus o vytvorenie goralského národa pritom nie je úplnou novinkou a mal svoje miesto aj v minulosti, a to počas druhej svetovej vojny. Do dejín vošiel pod názvom Goralenvolk (nem. goralský ľud, národ), pričom išlo o iniciatívu pohlavárov nacistického Nemecka v pripojenej časti Poľska, tzv. Generálnom gubernáte, ktorí presviedčali miestnych goralov, že sú potomkami Gótov a patria teda k čistej nemeckej rase. Bol vytvorený Zväz Goralov (Goralenverein), ktorý mal na starosti propagandistickú činnosť, vznikli goralské školy i športový klub. V roku 1942 bol dokonca založený Goralisches Komitee (Goralský výbor), ktorý sa mal stať vládou budúceho Goralského štátu – Goralenladnu. Čistokrvní gorali rukovali do Goralische Waffen SS Legionov.

Snaha o vytvorenie goralského národa a štátu však nakoniec skončila fiaskom. Tzv. kenkarty s písmenom G, ktoré ich zvýhodňovali voči ostatnému poľskému obyvateľstvu, prijalo kvôli rôznym výhodám okolo 27 – 30 tisíc ľudí. Niektorí z nich aj pod nátlakom, keďže sa im vyhrážali

eprasa.pl 97930c45f5

Predstaviteľ Goralenvolku vzdáva hold svojim stvoriteľom (NAC)

vysťahovaním z Podhalia. Z goralských jednotiek SS väčšina dezertovala a samotný „goralfűhrer“ Wacław Krzeptowski bol v januári 1945 obesený partizánmi.

Vytvorenie goralského národa na Slovensku

Pokus o vytvorenie goralského národa na Slovensku má omnoho kratšiu históriu a deje sa len v posledných rokoch. Jeho iniciátorom je dolniak maďarskej národnosti Ábel Rávasz z Inštitútu Mateja Béla alias Bél Mátyás Intézet, pričom hlavnou motiváciou pre ľudí, ktorých sa mu podarilo získať má byť možnosť čerpať financie z fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

Ďalším krokom má byť otvorenie a doplnenie nariadenia vlády o zozname obcí s možnosťou používať jazyk menšiny, štandardizácia goralčiny ako spisovného jazyka a vypracovanie metodiky pre vyučovanie goralských dialektov.

Čo na to dotknuté obyvateľstvo?

„Dištancujem sa od Vašej „zásluhy” o uznanie goralskej národnostnej menšiny,“ píše v otvorenom liste starostom obcí Ždiar a Kolačkov popredná vedkyňa Prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc., ktorá sa ako jediná na Slovensku dlhodobo venuje výskumu slovensko-poľských jazykových kontaktov na slovensko-poľskom jazykovom pomedzí. *„Pýtam sa Vás, kto Vám dal mandát na to, aby ste podnikli kroky k tomu, aby sa zo Slovákov v Ždiari alebo v Kolačkove zo dňa na deň stali Gorali ako osobitná národnostná menšina? Ja som sa narodila v Ždiari ako Slovenka v slovenskej rodine, aj moji starí i prastarí rodičia boli vždy Slováci, aj moji vzdialení príbuzní, ktorí sa vysťahovali do USA v 19. stor., zostali vždy Slovákmi (...) Ako Vy teraz budete komunikovať, ktorý dialekt z 84 goralských obcí budete kodifikovať ako goralský spisovný jazyk? (...) Národnostná menšina má právo mať aj svoj spisovný jazyk, ktorý sa bude povinne vyučovať v škole a ktorým budete komunikovať s ostatnými slovenskými úradmi.*“

S vyjadrením prof. Dudášovej sa plne stotožňuje aj historik zo Zákamenného Mgr. Michal Mrekaj, PhD. a dodáva: *„Osobne som to nikdy nebral ako národnosť, ale skôr ako nárečie. Takéto konanie pokladám za nežiadúce, ba až nebezpečné. Viem totiž, čo sa tu dialo v 20. rokoch minulého storočia a ako sa naši severní susedia pokúsili využiť túto tému vo svoj prospech, čo malo pre nás žiaľ smutné dôsledky.*“

„Zaregistroval som, že rastie nespokojnosť s týmto rozhodnutím,“ môžeme si prečítať v statuse iného váženého človeka pochádzajúceho zo Zamaguria, z obce Veľká Lesná, profesora kánonického práva PaedDr. Jána Dudu, PhD. *„Nie je nám známe, kto požiadal o takúto registráciu, v mene koho to požiadal, koho reprezentujú tí, ktorí o to požiadali? Alebo tu rozhoduje zopár jednotlivcov podľa zásady: “O nás bez nás?”. Gorali vždy chápali samých seba, že sme Slováci a k Slovenskej republike sa hlásime. Naše nárečie nie je poľským nárečím, ale slovenským. Vyjadrujem nespokojnosť s týmto rozhodnutím*.“

„Goralskú národnostnú menšinu si vymysleli ľudia, ktorí ani nevedia po goralsky,“ počuť z Oravskej Polhory, *„my sme ich tu pekne prijali, a oni sa nám takto odvďačili!“*

„Bravó! Národnosť nám vymyslel Maďar, hymnu napísal a zložil Poliak a kodifikáciu môže urobiť Rusnak!!!“ zaznel hlas aj zo Spiša.

„Pochádzam práve z takého regiónu. Momentálne neslávne slávna Spišská Stará Ves. A bez akejkoľvek nadsazky musím povedať, že väčšiu ... (neexistuje slušnejší výraz) som asi v živote nepočul,“ pridáva sa Starovešťan.

„Sám som goral a viem, že gorali sú svojskí a osobití. No nikdy, ani vo sne som si nepomyslel, že som z iného národa ako slovenského, že patrím do nejakej národnostnej menšiny, že patrím k inému národu. Vždy som vedel (a aj ostatní gorali na Slovensku), že sme Slováci.“

Takýchto komentárov si možno si prečítať na sociálnych sieťach množstvo.

Cui bono?

Už starí Rimania, keď hľadali motív a pôvodcu istého činu, pýtali sa Cui bono? Komu to prospeje? Ľuďom, ktorých vyhlásili za novú národnostnú menšinu, a ktorí až do príchodu cudzích národných buditeľov s mešcom peňazí nikdy ani nemali takéto ambície, určite nie. Tí totiž aj doteraz mohli rozprávať svojim nárečím koľko chceli a kde chceli, nikto im v tom nebránil. Mohli si zakladať záujmové združenia, organizovať podujatia, pomenovávať svoje prevádzky, domy, umelecké zoskupenia i iné umelecké diela podľa svojho želania, či učiť deti na školách v rámci regionálnej výchovy nárečie, miestne kultúrne vzorce, zvyky a podobne.

Ja sama pochádzam, a aj skúmam profesionálne tieto územia, a nikdy som sa nestretla s požiadavkou, žeby túžili mať názvy svojich obcí v nárečí či dokonca mali túžbu kodifikovať nejaký umelý jednotný goralský jazyk, v ktorom by potom prebiehalo vyučovanie na školách. Každá obec je totiž niečím unikátna a akákoľvek unifikácia bude mať za následok postupný zánik toho krásneho, čistého a nedotknutého, čo bolo udržiavané a prenášané z generácie na generáciu nie peniazmi, ale srdcom.

Tento akt však otvoril minimálne dve pandorine skrinky. Jednak posilní hlasy, ktoré ešte aj dnes v duchu teórie Goral = Poliak blúznia o státisícoch Poliakov na Slovensku, ktorí sú násilne slovakizovaní, a jednak založil nebezpečný precedens, ktorý umožní postupnú atomizáciu Slovenska. Teraz sa o štatút národnostnej menšiny môžu uchádzať nositelia akéhokoľvek nárečia – Záhoráci, Spišiaci, Šarišania, Zemplínčania, ale aj dolniaci, rovniaci, kopaničiari atď., až nakoniec zistíme, že na Slovensku vlastne nežijú žiadni Slováci... ■

eprasa.pl 97930c45f5

Gen. tajomník SSP Ľ. Molitoris otvoril vernisáž výstavy *Tajomstvo Zoborského kláštora* prezentáciou rovnomennej publikácie a predstavením významného slovenského umelca M. J. Oscitého

Mystickú atmosféru dávnych čias navodil tónmi fujary Š. Suchý a Žalm cyrilo-metodský v podaní predsedníčky Cyrilometodiády D. Suchej

Martin Juraj Oscitý v Galérii slovenského umenia v Krakove

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Prvý februárový piatok priniesla Galéria slovenského umenia v Krakove svojim návštevníkom novú inšpiratívnu výstavu pod názvom *Tajomstvo Zoborského kláštora*, prezentujúcu dielo významného slovenského umelca, žijúceho v Mníchove, Martina Juraja Oscitého. Vernisáž zorganizoval Spolok Slovákov v Poľsku v spolupráci s občianskym združením Cyrilometodiáda a Nadáciou Pro Patria.

Mystickú atmosféru dávnych čias v jej úvode navodili tóny fujary ľudového umelca Štefana Suchého a strhujúci Žalm cyrilo-metodský Karola Strmeňa v podaní predsedníčky Cyrilometodiády Daniely Suchej. Následne generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris privítal vzácnych hostí, okrem už vyššie spomínaných, i slovenského maliara a ilustrátora, človeka mnohých umení, zakladateľa svetoznámeho fantazijného umeleckého smeru Visionart, člena viacerých európskych umeleckých zoskupení a držiteľa cien Fra Angelico či Pro Patria Martina Juraja Oscitého.

To, že jeho umelecký prejav má mnoho podôb, sa návštevníci vernisáže mohli presvedčiť hneď v úvode, a to nielen pri obdivovaní jeho umeleckých diel, ale aj pri započúvaní sa do jeho hlasového prejavu, keď piesňou *O sole mio* potešil i ďalšie zmysly prítomných.

Fundament predmetnej výstavy *Tajomstvo Zoborského kláštora* tvorili ilustrácie z rovnomennej publikácie biskupa Františka Rábeka, ktorá bola počas vernisáže k nahliadnutiu, a v prípade záujmu je k dispozícii taktiež v sekretariáte Spolku Slovákov v Poľsku. Sú na nich predstavené významné udalosti a osobnosti slovenských dejín, medzi inými Svätopluk, Gorazd, Cyril, Metod, Koceľ, či Rastislav. *„Ak pochopíme posolstvo našich predkov,“* napísal autor spomínaného diela *„najmä tých, ktorých životy svietia ako majáky už 1150 rokov, hoci z ich tiel už nezostalo nič, môžeme sa aj my stať svetlami, ktoré tak veľmi potrebuje naša doba.“*

Slovenský umelec žijúci v Mníchove M. J. Oscitý je aj zakladateľom Visionartu

M. J. Oscitý zachytil vo svojich ilustráciách významné momenty slovenských dejín

Okrem ilustrácií sú na výstave prezentované tiež obrazy kultového Visionartu, charakteristického prepojením duchovných hodnôt, estetiky formy, mystiky a kvantovej kozmológie, v rámci ktorej všetko súvisí so všetkým a vzájomne sa prelína. Tieto diela sú naplnené pozitívnou energiou a vierou v nekonečné univerzum. Sú pamäťou minulosti, ale aj víziami budúcnosti, studnicou poznania i vizionárskeho videnia sveta v špirálach nekonečného cyklu znovuzrodení.

Výstava *Tajomstvo Zoborského kláštora* je v Galérii slovenského umenia v Krakove prístupná do 23. marca 2025, pričom ilustrácie i obrazy svetoznámeho slovenského umelca si tu možno tiež zakúpiť. ■

eprasa.pl 97930c45f5

Koledovanie v Jurgove

Počas tretej januárovej nedele sa uskutočnil v jurgovskom kostole sv. Sebastiána slávnostný koncert kolied, ktorý zahrali spoločne Spišská hudba z Jurgova, Śpisko Qmpanijo – Spiska Akademia Ludowa a FS Zelený javor. Počas neho zazneli slovenské i spišské koledy v podaní viac ako

Foto FB Muzyka Spiska z Jurgowa

štyridsať detí a mládežníkov, pôsobiacich v týchto zoskupeniach. S koledníckym programom vystúpili aj v ďalších spišských či podhalianskych obciach. (mm-m)

Jasličky vo Fridmane

Koncom januára si deti z materskej školy vo Fridmane pripravili jasličkový program, ktorý predstavili v divadelnej

Foto FB Frydman

sále miestnej základnej školy. Podujatie sa stretlo s pozitívnou odozvou obyvateľov. (mm-m)

Deň starých rodičov v Prívarovke

Deň starých rodičov je výnimočným viacgeneračným sviatkom, z ktorého majú veľkú radosť starí rodičia i deti. V Prívarovke na Základnej škole č. 4 vo Veľkej Lipnici tento vzácny deň oslávili 17. januára, kedy žiaci 1 až 3 triedy predstavili jedinečný príbeh lásky babičky a dedka, ktorý

sa zrodil v dávnych dobách. Po predstavení si žiaci i starí rodičia mohli pozrieť jasličky, pripravené učiteľkou s deťmi predškolského oddielu. Na záver žiaci rozdali priania a darčeky svojim starým rodičom. Pre babičky i dedkov boli pripravené koláče, ktoré napiekli maminky a káva i čaj. Deň starých rodičov je sviatkom, kde sa stretávajú všetky generácie. Babičky a dedkovia prijali pozvanie na predstavenie, deti pripravili program a mamičky napiekli koláče. Každý bol rád a spokojný, no najviac vďační boli starí rodičia, ktorí s láskou a hrdosťou sledovali svoje vnúčence. (gf)

Výstava „Svet v obrazoch“

V skanzene v Hornej Zubrici je v týchto dňoch sprístupnená pozoruhodná výstava pod názvom „Svet v obrazoch“. Výstava odkazuje na jedno z najvýznamnejších diel peda-

góga, filozofa a reformátora Jána Ámosa Komenského „Orbis Pictus“, teda Svet v obrazoch. Toto dielo, napísané v roku 1658, malo veľký význam v dejinách školského vzdelávania a je považované za jednu z prvých obrázkových kníh. Publikácia obsahuje 152 kapitol s najrôznejšími tematickými ilustráciami, pričom veľmi rýchlo získala uznanie a bola tak populárna, že bola vydávaná bez prerušenia až do začiatku 19. storočia. Sto rokov od vydania to bola stále najobľúbenejšia učebnica v Európe, prototyp moderných materiálov na výučbu cudzích jazykov. Výstavu, ktorá je v slovenskom i poľskom jazyku, si môžete pozrieť do 25. apríla tohto roku. (gf)

Športovo-hasičská súťaž v Jablonke

Dňa 27. januára sa v športovej hale Základnej školy č. 1 v Jablonke konal prvý ročník Gminnej halovej súťaže mládežníckych športovo-hasičských tímov. Organizátormi turnaja bol vojt Gminy Jablonka Stanisław Kasprzak spolu s Gminnou správou dobrovoľných hasičských zborov na čele s veliteľom Jánom Kuczkowiczom i predsedom Jánom Głusiakom. Súťaže sa zúčastnilo 70 členov v 14 tímoch z Gminy Jablonka, ktorí súťažili v jednotlivých i tímových kategóriách. Turnaj súťažiacich pozorne sledovala skupina verných fanúšikov a na správny priebeh dohliadala komisia pod vedením Andreja Gwiazdonika. Športová súťaž sa skončila slávnostným odovzdaním pohárov, medailí a ocenení pre súťažiacich. Ceny odovzdávala zástupkyňa vojta

eprasa.pl 97930c45f5

Gminy Jablonka pani Monika Mastela spolu s členmi Gminnej správy dobrovoľných hasičských zborov. V kategórii dievčat si prvé miesto odniesli mládežníčky z Dolnej Zubrice, ktoré zvíťazili pred hasičkami z Chyžného a Orávky. V kategórii chlapcov boli najlepší taktiež Dolnozubričania. Na druhom mieste skončili mladí hasiči z Hornej Zubrice

Foto www.jablonka.pl

a tretí z Jablonky. V súťaži jednotlivcov ovládli v kategórii dievčat všetky miesta na stupňoch víťazov Dolnozubričanky a v kategórii chlapcov patrili Dolnozubričanom prvé dve priečky a až tretia sa ušla mládežníkovi zo susednej Hornej Zubrice. (gf)

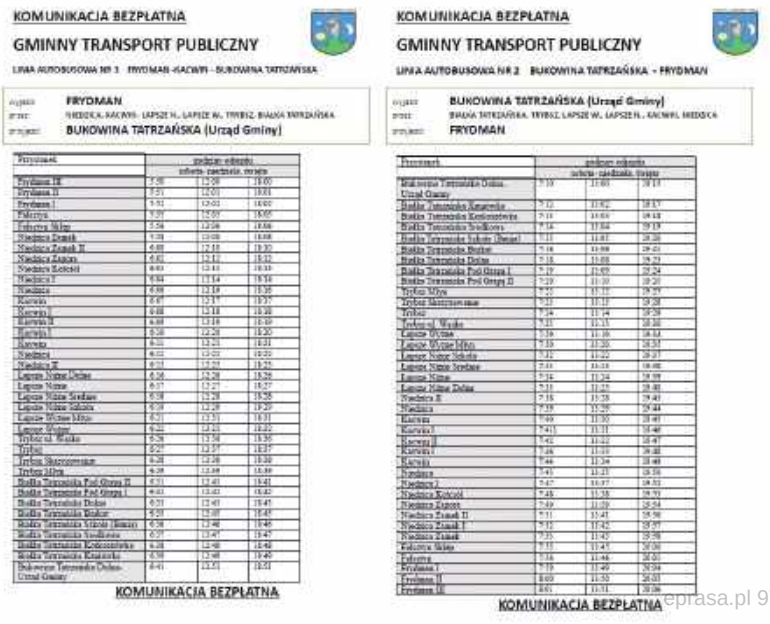
Nácviky v Slovenskom dome v Podvlku

V Slovenskom dome v Podvlku sa pravidelne konajú rôzne tvorivé dielne a deti tu tiež majú možnosť zdokonaľovať sa v hre na hudobný nástroj, speve, či hereckom umení. Umelecké nácviky vedie Lucián Bryja, pričom výsledky jeho vedenia a práce detí budeme môcť vidieť už čoskoro počas súťažnej prehliadky Fašiangy-Ostatki v Krempachoch. (mm-m)

Zmeny v autobusových spojeniach v Gmine Nižné Lapše

Od januára premávajú v Gmine Nižné Lapše nové bezplatné autobusové linky, a to od pondelku do piatku

KOMUNIKACJA BEZPŁATNA
GMINNY TRANSPORT PUBLICZNY
LINIA AUTOBUSOWA NR 1 FRYDMAN -KACWÍN - BUKOWINA TATRZAŃSKA
FRYDMAN
BUKOWINA TATRZAŃSKA (Urząd Gminy)
KOMUNIKACJA BEZPŁATNA
KOMUNIKACJA BEZPŁATNA
GMINNY TRANSPORT PUBLICZNY
LINIA AUTOBUSOWA NR 2 BUKOWINA TATRZAŃSKA - FRYDMAN
BUKOWINA TATRZAŃSKA (Urząd Gminy)
FRYDMAN
KOMUNIKACJA BEZPŁATNA

na trasách: Kacvín – Nedeca – Lapše – Tribš – Białka Tatrzańska – Bukowina Tatrzańska (obecný úrad) a Fridman – Nedeca – Lapše – Tribš – Białka Tatrzańska – Bukowina Tatrzańska (obecný úrad) a v soboty, nedele a sviatky na trase Fridman – Nedeca – Kacvín – Lapše – Tribš – Białka Tatrzańska – Bukowina Tatrzańska (obecný úrad). Podrobné informácie o odchodoch a príchodoch nájdete na facebookovej stránke gminy. (mm-m)

Požiar v Orávke

Dňa 21. januára vypukol v Orávke požiar, ktorý v priebehu niekoľkých hodín pohltil obývaný drevený dom spojený s hospodárskou budovou. Obyvatelia mali šťastie

Foto www.strazacki.pl

v nešťastí, keď sa im podarilo z horiacej drevenice, z ktorej napriek rýchlemu zásahu hasičov šiestich tímov nezostalo takmer nič, bezpečne vyjsť. (mm-m)

Ukončenie výstavby cesty v Malej Lipnici

Koncom januára bola oficiálne ukončená výstavba cesty v Malej Lipnici. Na trase v dĺžke cca 1,8 kilometra bol položený nový povrch cesty, spevnili sa svahy, či nainštalovalo

Foto PZD Nowy Targ

osvetlenie. Zároveň bol vybudovaný aj chodník, krajnice a v areáli školy vyvýšený prechod pre chodcov. (mm-m)

„Spiskie zvyky“ - FS Hajduky s oceneniami

V dňoch 14.-16.02.25 sa konala v Nedeci prehliadka spišského folklóru „Spiskie zvyky“, ktorej sa zúčastnil aj folklórny súbor Hajduky z Vyšných Láps pôsobiaci pri Slovenskom dome SSP. Súbor si odniesol prvé miesto v kategórii mládežníckej s obradovou scénkou Pri kolibe, druhé miesto v kategóriách spevácka skupina dospelí, spevácka skupina mládež, tretie umiestnenie patrilo sólistke inštrumentalistke W. Heľdak a súčasne aj v kategórii dospelý sólista inštrumentalista P. Gryglak. Ocenenie získalo duo majster – žiak P. Gryglak a Z. Pawlica. Gratulujeme. (aj)

eprasa.pl 97930c45f5

Zimné prázdniny v Slovenských domoch na Spiši a Orave

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | Daniela Radecká, Božena Bryjová

V priebehu zimných prázdnin sa v Slovenských domoch na Spiši a Orave konali tvorivé dielne, v rámci ktorých mali možnosť účastníci zahrať sa, zaspievať si, pripraviť si nejaké dobrôtky na jedenie, využiť svoje umelecké nadanie a spolu užitočne a príjemne stráviť čas. Vedúce sa snažili, aby ponuka bola pestrá a zaujímavá, čomu sa deti nesmierne potešili, keďže mali vďaka prázdninám v škole viac priestoru na mimoškolské aktivity.

Všetci žiaci sa veľmi tešili na zimné prázdniny a oddych, ktorý sa s tým spája. Niektorí mali veľké plány, iní cestovali za dobrodružstvom niekde ďaleko, no boli i takí, ktorí sa tešili na tvorivé dielne v Slovenskom dome v Kacvíne na Spiši či v Podvlku na Orave, kde boli pre nich pripravené vedúcimi zaujímavé aktivity a už sa nevedeli dočkať, kedy sa im začnú venovať.

V Slovenskom dome v Kacvíne sa v priebehu zimných prázdnin konali tvorivé a kulinárske dielne, výlety do prírody – sánkovačka, hry na snehu a zároveň sa deti išli korčuľovať. Vedúca Daniela Radecká oceňuje aj pomoc rodičov. Pri niektorých aktivitách sa vďaka ich angažovanosti podarilo bez prekážok realizovať naplánované úlohy. Najskôr sa účastníci dielní stretli spolu a dohodli sa na realizácii aktivít a ich rozsahu. Potom sa deti a mládež rozhodli pre tvorbu zvieratiek z papiera, čo sa im zapáčilo. Vystrihovali, kreslili, lepili a tešili sa zo spoločnej úlohy. Na ďalší krát sa zasa pustili do tvorby vafľov. Mali s tým viac práce. Museli najskôr zamiesiť cesto, upiecť vafle a napokon ich vyzdobili ovocím, krémami, šľahačkou aj ďalšími dobrôtkami a netrpezlivo čakali, kedy ich ochutnajú. Mali pri tom slastné úsmevy na tvári. Inokedy sa zasa dali do výroby krásne zdobených srdiečok pre starých rodičov. Materiály na dielne im zabezpečila vedúca a účastníci si podľa vlastných predstáv tvorili srdiečka. Snažili sa, aby boli bohato vyzdobené kvetmi, rozličnými korálkami a pod. Pre svojich rodičov pripravili zasa červené srdiečka a odovzdali im ich neskôr na Valentína. V prestávkach medzi tvorivými úlohami si zaspievali slovenské pesničky, čítali detské časopisy v slovenskom jazyku, ktoré im práve dodal poštár. Sú tam pre nich zaujímavé príbehy, tvorivé úlohy a hádanky. Občas si pozvali k sebe aj rodičov, ktorí s ochotou prijali pozvanie a strávili s deťmi pekné chvíle. Práve cez zimné prázdniny pribudla snehová pokrývka a deti sa s ochotou vychystali na sánkovačku nad obcou Kacvín. Zobrali si so sebou boby, nafukovacie kolesá na snowtubing, sánky. Leteli dole stráňou až bola radosť na nich pozerať. Krásne zimné počasie ozvláštnilo ich tváre ružovkastou farbou. Po návrate si dali teplý čaj, aby sa zohriali. Sánkovačka bola možná vďaka pomoci rodičov, ktorí postrážili deti, za čo im patrí vďaka. K rôznorodosti aktivít prispel aj výlet na klzisko. V Nedeci je ľadová plocha a tam smerovali kroky účastníkov dielní zo Slovenského domu.

eprasa.pl 97930c45f5

Opäť vďaka výpomoci od rodičov sa podarilo dostať sa na ľad. Jedni vedeli korčuľovať tak sa tomu veľmi tešili a iní sa museli naučiť, no postupne túto úlohu natoľko zvládli, že nepadali na klzisko, ale sa ako tak po ňom pohybovali. Cez zimné prázdniny mali deti nielen program, ale sa spolu výborne zabávali, naučili sa novým veciam a nechcelo sa im veriť, že voľno rýchlo ubehlo a museli zasa pomýšľať na školu i úlohy.

Zaujímavé aktivity čakali na deti aj na Orave v Podvlku, kde ich vedúca Božena Bryjová pozvala do Slovenského domu na nadčasové spoločenské hry skrášlené slovenskými ľudovými pesničkami. V rámci nich si zahrali napríklad pexesá s rozličnou slovnou zásobou aj tematicky rozdielne, venovali sa tiež kresleniu, maľovaniu a koláži. Z papiera si vystrihovali žabky, krokodílov a iné zvieratká, s ktorými sa hrali a robili si scénky. K pohode prispievali pohybové aktivity, spojené s moderným tancom. Nápomocná im pri tom bola Tatiana. Pracovali so staršími vydaniami slovenských detských časopisov, ktoré sú prístupné v klubovni. Hľadali v nich zdroj inšpirácie pre tvorbu koláže. Tematiku si každý záujemca vyberal sám. Takto si precvičili aj niektoré slovenské slovíčka, a tie ktorým nerozumeli, si ozrejmili spolu s vedúcou. Následne vystrihovali, tvorili kompozíciu koláže a lepili. Deti mali s tým veľa práce, ale aj radosti. Jeden druhému vysvetľoval o čom má koláž rozprávať. Každé stretnutie predpokladalo aj rozhýbanie svalov a rozcvičku. Hry s loptami a pri hudbe. Popri aktivitách si deti veselo zaspievali známe slovenské ľudové pesničky a učili sa aj slová nových piesní. Pri rozličných činnostiach čas ubiehal rýchlo a s ním aj zimné prázdniny. Popri tvorivých aktivitách si našli čas tiež na prípravu chutných amerických palaciniek. V druhej polovici prázdnin, keď už koláže boli skoro hotové a niektoré aj zarámované, deti začali nacvičovať krátku scénku, ktorú neskôr predvedú publiku. Veľa času venovali čítaniu textov, aby bolo plynulé a v nasledujúcej časti pokračovali učením sa ich naspamäť. Téma scénky zatiaľ nebola prezradená. Účastníci tvorivých dielní pripravovali tiež potrebné rekvizity pre jej uvedenie.

Zimné prázdniny sa síce skončili, ale účastníkom aktivít v Slovenských domoch na Spiši a Orave ostali pekné spomienky na spoločne strávené chvíle. ■

eprasa.pl 97930c45f5

Zasadnutie slovenskej vlády v Červenom Kláštore

Dňa 29. januára sa uskutočnilo historicky prvé výjazdové rokovanie slovenskej vlády na Zamagurí. Miestom zasadnutia, ktorého sa zúčastnil slovenský premiér i všetci ministri, sa stal starobylý kartuziánsky kláštor v Červenom kláštore. Vláda sa zaoberala riešením aktuálnych problémov v okresoch Kežmarok a Stará Ľubovňa. Na prezentované potreby predstaviteľov obcí spomínaných okresov bolo rozdelených 1 499 000 eur, z čoho cca jedna pätina pripadla pre zamagurské obce. Najviac sa ušlo Červenému kláštoru, kde nezisková organizácia Cyprián

Foto FB

n.o. získala 50 000 eur na obnovu mníšskeho domu pátra a samotná obec 40 000 eur na opravu miestnych komunikácií a kofinancovanie kanalizácie i čističky odpadových vôd. Podporená však bola takmer stovka rôznych projektov. Vláda sa venovala tiež možnostiam podpory obstarania projektovej dokumentácie a budovania verejných vodovodov a kanalizácií, zvýšeniu parkovacej kapacity a počtu hygienických zariadení na miestach so zvýšeným turistickým ruchom v rámci Tatranského národného parku, podpory turistického ruchu v Pieninskom národnom parku, opatreniam na podporu zapájania príslušníkov rómskych komunít do trhu práce, či príprave štúdie dopravno-kapacitného posúdenia severozápadného vstupu do okresného mesta Stará Ľubovňa. Na tomto zasadnutí bola vyhlásená nová národnostná menšina – goralská, čo sa stretlo s kritikou odbornej verejnosti i časti dotknutého obyvateľstva. (mm-m)

Kríza v koalícii

Vo februári sa vyostrila na Slovensku koaličná kríza, keď jedna z vládnych strán Hlas-SD vylúčila zo svojich radov dvoch poslancov, pričom ďalší z nej vystúpil sám. Výrazne nestabilný je aj druhý koaličný partner Slovenská národná strana, ktorého traja zákonodarcovia majú mocenské ambície. Tieto spory sa prejavili už aj v Národnej rade Slovenskej republiky, kde museli byť kvôli nemožnosti otvoriť schôdzu niektoré návrhy zákonov preložené. V tejto situácii je predpoklad, že dôjde k rekonštrukcii slovenskej vlády, no čoraz častejšie sa hovorí aj o možnosti predčasných volieb. (mm-m)

Slovensko je Európa

Pod takýmto názvom sa konali v januári a februári protesty v niektorých slovenských mestách ako reakcia na stretnutie slovenského premiéra s ruským prezidentom. Organizátori protestov žiadali, aby vláda a najvyšší pred-

stavitelia Slovenskej republiky nespolupracovali s Ruskom, neútočili na Ukrajinu, nebola menená zahraničnopolitická orientácia Slovenska, pričom vyzvali zvoleného premiéra Róberta Fica, aby sa vzdal svojho mandátu. (mm-m)

Spoločné vyhlásenie o zahraničnopolitickej orientácii Slovenska

V súvislosti s protestmi zvolal prezident Slovenskej republiky Peter Pellegrini okrúhly stôl, ku ktorému pozval predsedov koaličných i opozičných politických strán, aby vydali spoločné vyhlásenie o zahranično-politickej orientácii Slovenska. Zatiaľ, čo predsedovia vládnych strán Smer-SD, Hlas-SD a Slovenskej národnej strany jeho pozvanie prijali, z opozičného tábora sa zúčastnil len predseda Kresťanskodemokratického hnutia, pričom pred-

sedovia ďalších opozičných strán Progresívne Slovensko a Sloboda a solidarita toto pozvanie odmietli. Po stretnutí najvyšší ústavný činiteľ prezentoval, že všetci prítomní lídri jednoznačne deklarovali, že nikto si neželá a ani nepripravuje vystúpenie Slovenskej republiky ani z Európskej únie, ani z NATO. (mm-m)

eprasa.pl 97930c45f5

Pokus prevrat?

V súvislosti s demonštráciami organizovanými na Slovensku priniesla Slovenská informačná služba informácie o ich financovaní zo zahraničia za účelom uskutočnenia štátneho prevratu. V súvislosti s tým mali byť urobené príslušné opatrenia a vyhostené zo Slovenska podozrivé osoby. (mm-m)

Slovenský prezident na bezpečnostnej konferencii v Mníchove

V druhej polovici februára sa slovenský prezident Peter Pellegrini zúčastnil 61. Mníchovskej bezpečnostnej konferencie, ktorá má zásadný význam pre ďalší geopolitický vývoj v Európe. Program bol venovaný globálnym bezpečnostným výzvam, najmä v súvislosti s novým prístupom USA k vojne na Ukrajine a Blízkom východe, novým požiadavkám v rámci transatlantických vzťahov, ako aj otázkam energetiky a ekonomickej spolupráce. Súčasťou programu

Foto Kancelária prezidenta SR

slovenskej hlavy štátu boli tiež viaceré bilaterálne stretnutia, či už s čelnými predstaviteľmi ďalších krajín alebo zástupcami svetových technologických gigantov. (mm-m)

Návšteva slovenského premiéra vo Vatikáne

V deň slávenia sv. Cyrila a Metoda, spolupatrónov Európy, 14. februára, prijal pápež František na audiencii v Dome sv. Marty vo Vatikáne predsedu vlády Slovenskej republiky Róberta Fica. V rozhovore sa venovali najmä otázkam mieru na Ukrajine a v Gaze, pričom slovenský premiér poďakoval Svätému Otcovi aj za podporu v súvislosti s atentátom. Ako dar mu priniesol kópiu súsošia sv. Cyrila a Metoda od akademického sochára Mariána Polonského, ktorého originál sa nachádza v Bazilike Santa Maria

Foto FB

Maggiore, kde boli schválené liturgické texty v jazyku našich predkov. Okrem stretnutia s pápežom sa uskutočnilo tiež rokovanie slovenského predsedu vlády so štátnym sekretárom Svätej stolice kardinálom Pietrom Parolinom. Obaja potvrdili dobrú úroveň vzťahov a premiér pozval štátneho sekretára na návštevu Slovenska. Predseda vlády SR svoju návštevu symbolicky ukončil návštevou hrobu sv. Cyrila v Ríme. Vládna delegácia navštívila aj Pápežské slovenské kolégium a ústav sv. Cyrila a Metoda. (mm-m)

Spolok slovenských spisovateľov pod novým vedením

Dňa 20. januára sa konalo v Bratislave mimoriadne členské zhromaždenie Spolku slovenských spisovateľov za účelom diskusie o jeho ďalšom smerovaní. Zúčastnení členovia kritizovali najmä dlhodobú pasivitu organizácie, neinformovanie členov predstavenstva a svojvoľné rozhodovanie zo strany doterajšieho predsedu, ktorý bol odvolaný. Za dočasného predsedu zvolili účastníci mimoriadneho snemu člena predstavenstva, redaktora, publicistu a esejistu Dušana Mikolaja. (mm-m)

Prečerpávacia stanica v Málinci

Vo februári rozvíril na Slovensku diskusiu projekt prečerpávacej vodnej stanice v Málinci – Látkach, ktorá by zvýšila energetickú bezpečnosť Slovenska. Proti jej vybudovaniu sa postavili niektorí dotknutí obyvatelia i samosprávy. Na druhej strane minister životného prostredia

Foto FB

Tomáš Taraba prezentoval výstavbu ako environmentálne čistú, pričom zdôraznil, že projekt by mohol priniesť regiónu významný rozvojový impulz, ako aj ekonomické a sociálne benefity. (mm-m)

Slovensko ako líder vo využití umelej inteligencie

S takouto myšlienkou sa vrátil prezident Slovenskej republiky Peter Pellegrini zo samitu o umelej inteligencii, ktorý sa konal vo februári Paríži. V tejto súvislosti plánuje zvolanie okrúhleho stola k moderným technológiám a umelej inteligencii, ktoré by mohli byť využité v oblasti zdravotníctva, školstva, dopravy i iných odvetviach slovenského hospodárstva či v spoločnosti. (mm-m)

eprasa.p. 97930c45f5

Eva Sivoková

Kaleidoskop

Mama sedela na brehu jazera. Jej biele nohy svietili ako maják, ktorý víta aj stroskotané lode. V jednom okamihu i jej život vyzerá ako stroskotaná loď. Možno keby v tom čase išiel ktosi okolo, asi by sa zamyslel nad tým, prečo si táto žena močí nohy v chladnej vode, alebo by iba nechápavo krútil hlavou. Ale mama presne vedela, prečo to robí. Na zemi ležalo pár suchých listov, ktoré vytvárali farebnú mozaiku. Každé nové zafúkanie vetra nakreslilo nový obraz, taký, aký poznám zo svojho kaleidoskopu.

V ten deň sa to začalo ako vždy. Ráno treba vstať a urobiť niekoľko nudných vecí, aby som bola „akože v pohode nachystaná“ odísť do školy. Smola, lebo dnes nepomohli ani moje opakované výhovorky, že písomka nebude, nebude sa nič riešiť... Mama bola nekompromisná. V miestnosti sa pohybovala ako tiger, ktorý je práve dnes na úteku a zabudol si vypýtať priepustku. Nepomohla ani bolesť brucha či fingovaný záchvat kašľa.

„Si už konečne hotová?“

Pri tretej otázke tohto typu už explodujem, ale mama sa tvári, že nič nevidí. Fakt sa iba tak tvári? Od istého času veci ignoruje, a čo ma prekvapuje najviac, je to, že buď trpí akútnou stratou pamäte a prestala poznať niektorých ľudí, alebo je to súčasť jej zvláštne vyzerajúcej hry, ktorú s veľkým nadšením hrá.

Dnes to bude husté. Polovica dňa prešla ako vždy. Nudne, bez emócií, s naškrobeným úsmevom. Rada sa tak tvárim, je to ľahšie ako zbytočné a opakované vysvetľovanie vecí. Domov som prišla práve na obed s totálne skazenou náladou. Slnko rozpaľovalo studený chodník, ale i moje biele líca, kvapôčky potu mi stekali po tvári ako potôčik slaných sĺz. Slzy? Dnešný deň určite nie! Akoby nestačilo... Moje vnútorné ja do svojho prejavu primiešalo žlčovitú iróniu. Slová mi uviazli v krku ako hrča betónu.

„Mami, si doma?“

Všade je ticho, iba vôňa obeda mi pootvorila dvere do domu. Je neskoré popoludnie. Všetko je upratané, aróma jedla sa mieša s čistotou mokrej bielizne zavesenej v predsieni domu. Čudné, veď mama tam bielizeň nikdy nedávala. V potvorených dverách izby vidieť siluetu postavy ženy. Najskôr zbadáte jej tieň, ako sa jeme dotýka kresla, do ktorého si jej malá postava sadla. V izbe vás omámi vôňa rumančeka zo šampónu na jej mokrých vlasoch. Zabalená v deke si čosi prezerá. Toto je jej forma meditácie. Neviem, ako dlho tu sedela, ale takto vždy strácala pojem o čase. Krátko sa zamyslela a svoj pohľad uprela do diaľky. Na stole stála šálka. Vôňa rumančeka sa zrazu mieša s prenikavou arómou kávy s medom. Čudná kombinácia, ale mama takúto kávu milovala. Pootvoreným oknom vchádzal do miestnosti vzduch. Zima ešte nepovedala posledné slovo, ale jar pod oknami nedočkavo prestupovala z nohy na nohu. Strhla sa a rýchlo sa pozrela tým smerom, kde som stála ja. Potriasla hlavou nad svojím správaním a koktavo zo seba vyslabikovala otázku: „Už si tu?“ Kde by som mala byť, pomyslela som si, no neodpovedala som.

Po chvíli akéhosi údivu som sa opýtala, čo robí, ale teraz neodpovedala mama. Asi nechcela, aby som ju takto videla. Nervózne si prehrabala svoje mokré vlasy a odpila z kávy. Svoj zrýchlený tep cítila až kdesi v spánkoch. Bolo jej chladno i horúco zároveň. Zrazu sa načiahla, aby zachytila starú, časom poznačenú fotografiu. Prievan v miestnosti ju náhle roztancoval, ale mama jej to nedovolila. Na fotografii bol pán v uniforme. Tvár mu rozžiarili veľké modré oči, lícne kosti dodávali jeho pohľadu vážnosť, hrdosť, ale iba dovtedy, pokiaľ vás úplne neočaril jeho úsmev s jamkou presne v tom líci, v akom ho má i moja mama. Náhoda? Nie, muž na fotografii bol môj starý otec. Mama mu nestihla povedať veľa vecí, aspoň to takto vždy tvrdila. Asi si myslela, že je ešte dosť času. Už nikdy sa ho nebude môcť opýtať na tak veľa vecí, a ani on nebude mať príležitosť, aby jej povedal všetko, čo nestihol. Odrazu ticho premýšľala. Takto ticho premýšľala často. Možno i nad tým, či mu to bude môcť raz oplatiť. Oplatiť to, čo pre ňu urobil, alebo jej aspoň ukázal ten správny smer práve vtedy, keď pochybnosti podlamujú jej kolená. Ale ako?

Z úvahy ma vytrhol hluk áut z ulice. Mama ešte stále skúmala fotografiu vo svojich prstoch. Bolo to neuveriteľné, ale tomu človeku, ktorý fotografiu urobil, sa podarilo muža v uniforme zachytiť úplne dokonale. Mala som pocit, akoby sa na nás obe pozerala živá bytosť.

„Prepáč, musela som...“ vetu nedokončila. Možno potrebovala premýšľať. Smutne sa zadívala na muža v uniforme. Neprítomne prešla prstami po niečom, čo už ani nevyzeralo ako fotografia. Do očí sa jej nahnali slzy a pre stiahnuté hrdlo nedokázala dokončiť vetu. Úzkosť a rozčúlenie v mojom hlase prinútilo mamu odtrhnúť svoj pohľad od fotografie. Nečakane sa prudko otočila.

eprasa.pl 97930c45f5

„Poď, ideme a všetko ti vysvetlím," ťahala ma preč z miestnosti. Vyzeralo to, akoby sme niekoho v nej svojím rozhovorom rušili. Nemusela čakať na môj súhlas a vyrazila ako prvá. „Neboj sa, všetko je v poriadku, všetko ti vysvetlím," pokojne dodala. Jedným prstom mi jemne odsunula pramienok vlasov, čo mi padal do mojej bledej tváre. Neznášala som to! Do imidžu, ktorý o mne vo svojich predstavách mama mala, to vôbec nezapadalo. Usmiala som sa na ňu, hoci môj žalúdok v prvej chvíli urobil obrovský kotrmelec. Zalomila som rukami: „Vzdávam sa!" Dnešný deň zo mňa vysal energiu.

Prešiel dlhý týždeň a mama ešte stále mlčala o mužovi na fotografii. Ja som to neriešila, mamina melanchólia ma vždy ubíjala. Nemám rada, keď niečo rozoberala, rozpitvávala, premýšľala nad vecami a zbytočne hľadala odpovede, ktoré často v nej vyvolávali zbytočné výčitky. Myslím si, že všetko toto musí človeka unavovať a rovnako sa asi cítila i mama, hoci to nikdy nedala najavo. Mamina nadmerná dobrota a ohľaduplnosť vo mne často vyvolávala hnev. Ubližovalo jej to a hoci som sa jej to často snažila vysvetliť, skončilo to iba ďalšou hádkou a maminou snahou, aby som i ja mala aspoň o kúsok mäkšiu dušu.

„To určite," pomyslela som si. „Som úplne iná ako ona. Z takého boja by som ja vyšla ako víťaz," odpovedala som dosť arogantne, no mamina odpoveď bola rázna: „Len škoda, že ten iný boj je pre teba prehrou ešte skôr, ako sa vôbec o niečo pokúsiš."

Viem presne, na čo narážala. Občas je však lepšie do takého typu boja, aký mala mama na mysli, sa radšej nepúšťať. Na tvári sa mi objavil starý známy chladný výraz so skrčeným nosom do akejsi znechutenej grimasy.

Dva nasledujúce dni ubehli bez zvláštnych udalostí. Zdalo sa, že veci sú opäť v starých koľajach a ja som radšej to mamino vysvetlenie ohľadom fotografie už nesilila. Celý čas mi niečo nesedelo, ale nedala som na svoj inštinkt. Opakovane som seba presvedčila, že jej musím dať možnosť vysvetliť mi to.

Zvyšok dnešného dňa sa niesol v podobnom duchu ako dni pred ním. Po spoločnom obede mama zaspala hneď, ako sa jej hlava dotkla vankúša. Často ju pozorujem, keď náhodou počas dňa zaspí. Je iná. Zobudila sa poobede do slnečného podvečera. Rozhrnula záclony, otvorila okná dokorán a do izby sa nahrnula vôňa jari. Výhľad jej zacláňala rozkvitnutá magnólia, cez jej biele kvety bolo v diaľke vidno len čerstvo zorané pole, ktoré ponúkalo omamnú vôňu zeme, a obrysy veľkých kopcov. Myslím, že sa cítila ako vo filme. Celé vnútro jej kmitalo radosťou. Kuchyňa, ktorá bola v strede domu a nemala okno, bola v tom okamihu tmavá a oproti výhľadu z okna pôsobila pochmúrne a smutne, a to i napriek tomu, že ešte stále bolo cítiť vôňu jedla.

Často sa mi pred očami prehráva obraz domu pri jazere. Záhrada domu je najkrajšia, akú som kedy videla. Nijaké symetrické záhony, upravené chodníky, kvety vysadené ako geometrické tvary. Lesík, trávnatý kopec, kvety sú všade, akoby si len tak divo rástli. Nič tu nie je náhodne, všetko má svoje presné miesto a dôvod.

Mama sedí na jeho brehu a svoje tenké nohy si namáča do studenej vody. Nechápavo na ňu pozerám, ale ona sa pritom blažene usmieva, opojená všetkými vôňami záhrady. Sála z nej pokoj ako teplo a svetlo z plameňov ohňa. Vánok sa pohráva s jej krátkymi vlasmi a ona sa oddáva prvým lúčom jarného slnka. Vyzerá ako maják, ktorý svieti v diaľke. Príroda niekedy robí veci, v ktorých nevieme nájsť vysvetlenie, lebo niekedy je ťažké porozumieť i samým sebe.

Mojou hlavou sa premieta množstvo obrazov. Prichádzajú nečakane, je ich veľa a skôr, ako ich dokážem spracovať, vtieravo ma vyrušuje iný. Sú ako obrázky v kaleidoskope. Nikdy nevieme, aký bude ten ďalší. Skôr ako dokážete prejaviť svoj údiv, pred očami máte ďalší a ďalší. Mama po celú dobu niekoho hľadala, niekoho ako bol ten muž z fotografie. Hľadala ho vo mne, v ľuďoch okolo seba, v obrazoch, ktoré často nachádzala i v stále rovnakom výhľade z nášho okna. Myslím si, že ho nenašla, a to i napriek tomu, že ešte i dnes sa o to snaží. Ja to však vnímam inak ako ona. Po celú tú dobu muža z fotografie nosí v sebe.

SIVOKOVÁ, E.: Kaleidoskop. In: *Mladá slovenská poviedka 2024. Zborník literárnych prác celoštátnej súťaže mladých autorov*. Dolný Kubín : Oravské kultúrne stredisko, 2024, s. 30-33.

eprasa.pl 97930c45f5

Aktivity Slovenského inštitútu vo Varšave

Dlhodobý kurz slovenského jazyka v SI Varšava

V Slovenskom inštitúte vo Varšave bola 7. januára 2025 otvorená tohtoročná časť dlhodobého kurzu slovenského jazyka. V ,,školskom roku“ 2024/2025 (október 2024 – máj 2025) sú účastníci kurzu rozdelení do troch skupín podľa stupňa ovládania slovenčiny - pre začiatočníkov, stredne pokročilých a pokročilých. Okrem výučby jazyka majú frekventanti počas daného obdobia možnosť zoznamovať sa so slovenskou kinematografiou, literatúrou, výtvarným umením i hudbou, ako aj využívať rozsiahly knižný fond inštitútu. Počas 8 mesiacov si teda nielen zdokonaľujú svoje jazykové schopnosti, ale sa aj dozvedajú množstvo nových informácií o slovenskej kultúre, histórii i súčasnosti ako aj o bohatstve kultúrno-historických pamiatok a turistických atrakcií na Slovensku. (Monika Kalinowska)

Literárna prekladateľská súťaž zo slovenského jazyka pre študentov poľských univerzít

V pondelok 20. januára 2025 bol oficiálne vyhlásený nový ročník literárnej prekladateľskej súťaže zo slovenského jazyka pre vysokoškolských študentov slovakistiky a slavistiky v Poľsku. Organizátorom súťaže je pravidelne Slovenský inštitút vo Varšave, spoluorganizátorom vždy jedna z poľských univerzít, na ktorej sa vyučuje aj slovenský jazyk. Zaslané práce v kategóriách poézia a próza bude v máji 2025 hodnotiť odborná komisia, tohto roku zložená z vedeckých pracovníkov Inštitútu západnej a južnej slavistiky Varšavskej univerzity. Hlavnou cenou je pravidelne mesačný pobyt na Letnej škole slovenského jazyka a kultúry Studia Academica Slovaca v Bratislave. (Monika Kalinowska)

Prezentácia výstavy ocenených fotografií z medzinárodnej súťaže

V Slovenskom inštitúte vo Varšave sa 23. januára 2025 uskutočnila vernisáž výstavy ocenených diel z medzinárodnej fotografickej súťaže Najkrajšie turisticko-železničné trasy v Poľsku a na Slovensku. Riaditeľ SI Varšava Milan Novotný i riaditeľka Poľského inštitútu v Bratislave Agnieszka Kwiatkowska vo svojich príhovoroch poďakovali iniciátorom súťaže z varšavského Združenia športu a turistiky ,,Železničiar“ za pozvanie medzi jej spoluorganizátorov a prisľúbili aktívnu spoluprácu aj v rámci ďalšieho ročníka súťaže (oficiálne vyhlásenie jeho podmienok je predbežne plánované na tlačovej konferencii v máji 2025), podporujúcej ,,obojstranný“ turistický/cestovný ruch. Úvodný ročník poľsko-slovenskej fotografickej súťaže zorganizovalo spomínané občianske združenie, kultúrne inštitúty

oboch krajín, Spolok Slovákov v Poľsku, Zahraničné zastúpenie Slovakia Travel v Poľsku, Múzeum železníc Poľskej republiky a Múzeum športu a turistiky Poľského olympijského výboru. Predmetná výstava bude za asistencie Slovenského inštitútu vo Varšave a Poľského inštitútu v Bratislave do novembra tohto roku (teda do oficiálneho vyhodnotenia a prípravy výstavy z druhého ročníka projektu) prezentovaná vo viacerých poľských i slovenských mestách. (Ľudmila Miller)

Prednáška a diskusia o pokojnom rozdelení česko-slovenskej federácie v januári 1993

V Slovenskom inštitúte vo Varšave sa 30. januára 2025, v rámci dlhodobého projektu venovaného významným udalostiam a osobnostiam slovenských dejín, uskutočnila prednáška Mgr. Petra Žarnovského, venovaná pokojnému rozdeleniu česko-slovenskej federácie v januári 1993. V rámci prednášky, doplnenej prezentáciou dobových dokumentov a fotografií, bol prehľadne predstavený vývoj udalostí, vedúci k ústavnému rozdeleniu spoločného štátu Čechov a Slovákov, so zdôraznením, že vzťahy medzi obomi národmi zostali dodnes na nadštandardnej úrovni. Prednáška v zaplnenej galérii inštitútu zaujala pozornosť početných zástupcov varšavskej odbornej i laickej verejnosti, čoho dôkazom bola takmer hodinová následná diskusia. (Ľudmila Miller)

eprasa.pl 97...30c45...

Zápisník včelára – február

autor | Inga Majeriková

Dlhá zima, bez teplotných výkyvov včelám jednoznačne prospieva. Bohužiaľ tohtoročný relatívne teplý začiatok roka, bez výraznejších snehových prehánok, signalizuje, že nás môže február, ktorý včelári štandardne vnímajú ako posledný zimný mesiac, ešte prekvapiť. Každopádne vzhľadom na klimatické zmeny sa musíme pripraviť aj na skorší nástup jari, prvé väčšie prelety či zvýšenú aktivitu obyvateliek úľa. Teplejší február by mohol viesť matky k aktívnemu plodovaniu, čím by došlo k narastaniu spotreby zásob a zväčšeniu plodiska. Aby sa plod mohol nerušene vyvíjať, je potrebné zvýšiť teplotu v strede chumáča na 34°C. Plodovanie matky samozrejme kladie väčšie nároky aj na kŕmičky, ktoré musia odbremeniť svoj tráviaci trakt a výkalový vačok. Obyvateľky úľa najskôr míňajú zásoby, ktoré sú najbližšie. Keď sa náhodou prudko výraznejšie ochladí, včielky už nedokážu vyhriať celé plodisko, stiahnu sa späť do chumáča, čím sa v podstate o zásoby pripravia. Včelár by preto mal prezieravo zasiahnuť ešte pred avizovaným ochladením a preložiť zásobné plásty na okraj chumáča.

Čo prezradí o stave včelstva podložka?

Veru, február je nevyspytateľný mesiac! Hoci sa dni predlžujú a slnko čoraz častejšie hreje, medzi dňom a nocou sú pomerne veľké teplotné rozdiely. Kým v noci sa včely schovajú do chumáča, cez deň, keď je slnečno, čistia vnútro úľa, vynášajú mŕtvolky a melivo. Skúsený včelár dokáže z podložky, na ktorej sa nachádzajú zvyšky meliva a uhynuté včely veľa vyčítať o aktuálnom stave včelstva. Ak napríklad na podložke nájdeme larvy plodu, znamená to, že matka začala klásť vajíčka predčasne, v nevhodnom čase. A čo je to vlastne melivo? Je to odpad, ktorý včely produkujú po konzumácii zásob. Zo spadu meliva na podložke je zrejmé, koľko uličiek včely obsadili a koľko zásob spotrebovali. Zároveň na nej môžeme sledovať aj spad klieštika. Pred prvým jarným preletom by mali byť všetky podložky vyčistené.

Je vhodné podnecovanie či prikrmovanie v skorom predjarnom období?

Pokiaľ nie je dlhodobo teplo, neodporúča sa prikrmovanie alebo podnecovanie včelstiev v skorom predjarnom období sirupom či invertným cukrovým roztokom. Keď je to nevyhnutné, môžeme im dať trochu cesta. Jednako najlepšou potravou pre včelstvo je peľová alebo nektárová znáška. Pri teplejšom počasí sa s prvou peľovou znáškou stretneme už vo februári, kedy môžu kvitnúť liesky, jelše či vŕby obsahujúce vysoko kvalitný peľ, ktorý je bohatým zdrojom bielkovín. Okrem bielkovín v ňom nájdeme aj vitamíny, tuky, uhľohydráty a aminokyseliny. Silné včelstvo spotrebuje v priebehu roka okolo 100 kg peľu. Včielka prenáša peľ na tretích pároch nôh. Po prílete do úľa ho strasie pomocou tŕňa na druhom páre nôh a následne ho hlavou natlačí do bunky. Včely peľ obohatia o sliny, zmiešajú ho s medom a nektárom, čím dochádza k jeho fermentácii. V bunke pôsobia na fermentovaný peľ baktérie mliečneho kvasenia, vďaka čomu môže peľ v bunkách vydržať dlho. Po jednom až troch mesiacoch sa totiž peľ zakonzervuje. Takýto konzervovaný peľ, nazývaný aj pergou, či včelím chlebom má tmavohnedú farbu a kyslastú chuť. Pôsobením mliečneho kvasenia peľové zrnko praskne, čo spôsobí, že perga je ľahko stráviteľná. Samotný peľ je pre včielky nevyhnutnou zložkou potravy, nakoľko bez neho by nedokázali vytvoriť kŕmnu šťavu pre plod a materskú kašičku pre matku. Nedostatok peľu môže viesť aj k zvýšenému riziku nozémy. Ľudia sa naučili využívať pergu aj pre liečebné účely. Z úľov ju však môžeme vyberať len do konca júna, pretože je dôležitou potravou potrebnou na rozmnožovanie včiel. ■

Včielka prenáša peľ na tretích pároch nôh

Viete, že...

najväčšia včela na svete Megachile pluto, patriaca k tzv. samotárskym včelám, má dĺžku cca 4 cm a rozpätie krídel 6 cm? Je teda minimálne trikrát väčšia než naša včela. Jej telo je porastené lesklým hnedým až čiernym páperím, na zadočku má biely priečny pruh a na hlave obrovské hryzadlá, pomocou ktorých obhrýza kôru stromov a zbiera z nich živicu, z ktorej si stavia hniezda v termitiskách. Táto včela bola objavená v roku 1859 britským prírodopiscom Alfrédom Russelom Wallacom, a preto je niekedy nazývaná aj ako Wallaceova obria včela. V súčasnosti je kvôli masívnemu odlesňovaniu v mnohých oblastiach indonézskej divočiny ohrozené jej prirodzené prostredie. Medzinárodný zväz pre ochranu prírody (IUCN) radí Wallaceovu obriu včelu medzi zraniteľné druhy, ktorým hrozí vyhynutie.

Porovnanie veľkosti včely medonosnej a Megachile pluto. Zdroj: www.denik.cz

eprasa.pl 97930c45f5

Splnomocnenec malopoľského vojvodu v sídle Spolku Slovákov v Poľsku

Dňa 22. januára navštívil sídlo Spolku Slovákov v Poľsku v Krakove splnomocnenec malopoľského vojvodu pre národnostné a etnické menšiny Tomasz Ocetkiewicz, ktorý diskutoval s generálnym tajomníkom ÚV SSP Ľudomírom Molitorisom o aktuálnych otázkach spojených so slovenskou menšinou. Navštívil tiež redakciu časopisu Život, kde sa stretol s redaktorkami a pozrel si aktuálne prezentovanú výstavu Matice slovenskej Slovenské ženy v národnom hnutí. (mm-m)

O menšinách v poľskom parlamente

Začiatkom februára sa v poľskom parlamente uskutočnilo pod patronátom maršalka Szymona Hołowniu podujatie venované 20. výročiu prijatia zákona o národnostných a etnických menšinách a regionálnom jazyku. Okrem maršalka sa predstaviteľom minorít prihovoril aj poľský minister vnútra a administrácie Tomasz Siemoniak, pričom súčasťou akcie bola tiež konferencia, v rámci ktorej diskutovali predstavitelia menšín o histórii, aktivitách i budúcnosti. Na chodbách Sejmu bola prezentovaná výstava, predstavujúca v skratke jednotlivé komunity, ako aj ich vydavateľskú činnosť. Slovenskú menšinu na podujatí zastupoval generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris. (mm-m)

Okrúhly stôl predstaviteľov menšín, Rady Európy a poľskej vlády

Vo februári sa vo Vroclave konal okrúhly stôl týkajúci sa implementácie Európskej charty regionálnych a menšinových jazykov v Poľsku. Stretnutie zorganizovala Rada Európy v spolupráci s Dolnosliezskym vojvodstvom, pričom sa ho zúčastnili aj predstavitelia príslušných poľských ministerstiev a menšinových komunít, ktoré používajú niektorí z uznaných menšinových jazykov v Poľsku. Experti Rady Európy sa zaujímali o fungovanie menšinového školstva, možnosti využívania menšinového jazyka v komunikácii s úradmi, či možnosti dvojjazyčných nápisov. Slovenskú komunitu zastupoval generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris, ktorý v súvislosti vyššie uvedenými okruhmi upozornil na problém chýbajúcich adekvátnych učebníc slovenského jazyka, absencie ďalšieho vzdelávania učiteľov, či doplnkového vzdelávania žiakov, napríklad formou výletov a exkurzií. Tak ako aj takmer všetci ostatní predstavitelia menšín upozornil na problém financovania menšinového školstva, keďže prostriedky, ktoré gminy dostávajú na tento účel nie sú v praxi na vyučovanie slovenského jazyka využívané. (mm-m)

eprasa.pl 97930c45f5

Blahoželáme

Hodiny života krútia sa dokola,
kto sa raz narodil musí ísť do boja.
Ide cez bolesti, ide cez nádeje,
dúfa, že život mu kus šťastia naleje.
A život nalieval na čo mal kto cit, chuť,
každý si usmernil osudu ťažkú púť.
Hodiny postáli, práve dnes, na sviatok,
prednášame k slávnosti srdečný prípitok:
Vďaka ti Bože náš za rokov osemdesiat,
nech zdravie a láska vládne.
Vykročme zvesela na ďalšiu žitia púť,
život aj v zrelosti môže mať sladkú chuť.

Blahoprianie zasiela krajanke **Helene Głodasikovej z Jurgova**, ktorá 3. februára oslávila 80. narodeniny, celá rodina.

***

Ľudský život – krátka trasa,
míľnikmi je obosiaty.
Človek ani nenazdá sa
a už je tu osemdesiaty.
Mnohé chvíle v uplynulom žití
ťažké boli ako jarmo.
Ale v srdci človek cíti,
že tie roky nežil darmo.
Pre všetky tie šťastné chvíle,
pre tých, čo sú naokolo,
pre všetko, čo je Ti milé,
žiť tie roky hodné bolo.

Narodeninový vinš zasiela krajanovi **Jozefovi Brzyzekovi z Krempách**, ktorý 20. februára oslávi 80. narodeniny, manželka Mária, syn Pavol a dcéry Krystyna, Monika a Renáta s rodinami.

***

Milá mama,
dožiť sa radosti kvitnúceho rána
je zázrak milosti, najkrajší dar Pána.
Aj my dnes želáme dobrého zdravíčka
pre našu mamičku od Pána z nebíčka.
Nech jej dá dar zdravia
v ňom je žitia sila,
aby tu radostne a šťastne žila.

Narodeninový vinš zasiela krajanke **Anne Zlahodovej z Čiernej Hory**, ktorá 6. februára oslávila 88. narodeniny, celá rodina. Na fotografii je jubilantka Anna v spoločnosti sestier (zľava) Bernadeta, Helena, jubilantka Anna a Žofia.

***

Nech láska a šťastie
sprevádza Ťa svetom,
nech Tvoj úsmev
podobá sa kvetom,
nech splní sa Ti najtajnejší sen,
to Ti k narodeninám
popriať chceme.

Blahoprianie k prvým narodeninám zasielajú slečinke **Olívii Klukošovskej z Novej Belej**, ktorá 7. februára oslávila prvý môčik života, starí rodičia a krstní rodičia.

***

Letí k Vám pozdrav milý,
letí, letí v tejto chvíli.
Motýlik a ružička,
jeden, druhý božtek na líčka.

Narodeninový vinš zasiela **Jakubovi Kačmarčíkovi a Marienke Kačmarčíkovej z Krempách**, ktorí vo februári oslávili 5. a 1. narodeniny, celá rodina.

eprasa.pl 97930c45f5

Návšteva v redakcii Život

V polovici februára sme v redakcii časopisu Život v Krakove privítali autorku učebných pomôcok Silviu Subiak Wtorekovú. Počas stretnutia nám predstavila najnovšie dvojjazyčné slovensko-poľské knižky pre deti, ktoré sama

napísala a využíva pri vyučovaní poľštiny na Slovensku, pričom niekoľko exemplárov nám aj venovala. Na oplátku si zo Spolku Slovákov v Poľsku odniesla pomocné učebnice na vyučovanie slovenského jazyka, ktoré sme vydali v našom vydavateľstve. (mm-m)

Básne, hudba a krakovské múzy

To všetko malo svoje miesto koncom januára v kultovom klube Pod Gruszką, kde sa konala prezentácia najnovšej básnickej zbierky poetickej Skupiny Każdy *Jedyny taki kadr*, ktorá bola vytlačená a vydaná v našej spolkovej tlačiarni a vydavateľstve. Poľskí básnici a poetky počas takmer dvojhodinového programu prezentovali svoje najnovšie verše, z ktorých niektoré boli aj zhudobnené. Ďalšia básnická zbierka *Dziennik niepogody* uzrela svetlo sveta v našom vydavateľstve opätovne vo februári. (mm-m)

Milí čitatelia,

Prinášame Vám možnosť kúpiť svojím blízkym predplatné Života formou darčekovej poukážky. Jej hodnota bude závisieť od druhu predplatného. Potešte svojich blízkych, priateľov práve predplatením Života!

ZÁUJEMCOVIA O DARČEKOVÝ POUKAZ SA MÔŽU HLÁSIŤ NA
e-mail: zivot@tsp.org.pl
alebo na telefónnom čísle 12/633 36 88
prípadne uhradiť na číslo účtu:
BNP PARIBAS
27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
IBAN: PL 27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
SWIFT: PPABPLPK
s poznámkou:
„Darčeková poukážka na predplatné Života 2025“

Slovenské sv. omše v nedeľu a sviatky na Spiši a Orave

Nová Belá - farnosť sv. Kataríny Alexandrijskej o 11.00 hod.
Krempachy - farnosť sv. Martina o 10.30 hod.
Nedeca - farnosť sv. Bartolomeja o 7.30 hod.
Kacvín - farnosť Všetkých Svätých o 9.15 hod.
Jurgov - farnosť sv. Sebastiána o 11.00 hod.
Vyšné Lapše - farnosť sv. Petra a Pavla o 7.00 hod.
Jablonka - farnosť Premenenia Pána o 16.00 hod.
Spišská Stará Ves - farnosť Nanebovzatia Panny Márie o 8.00 a 11.00 hod.
Veľká Franková - farnosť sv. Mikuláša o 9.30 hod. a filiálka Malá Franková o 8.00 hod.
Ždiar - farnosť Navštívenia Panny Márie o 7.45 hod. a 9.30 hod., filiálka Tatranská Javorina - kostolík sv. Anny o 11.00 hod.
Trstená - farnosť sv. Martina o 7.00, 8.30 a 10.30 hod.
Bobrov - farnosť sv. Jakuba o 8.00 a 10.30 hod.

eprasa.pl 97930c45f5

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 13. decembra 2024 zomrela v Harkabúze vo veku 93 rokov krajanka

MÁRIA OSKWAREKOVÁ

Zosnulá bola dlhoročnou dobrou učiteľkou a vernou čitateľkou časopisu Život. Situácia krajanov jej nikdy nebola ľahostajná. Odišla od nás starostlivá matka, svokra, babička, prababička, teta, krstná a sestra. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Harkabúze

Dňa 31. decembra 2024 zomrela v Jablonke vo veku 88 rokov krajanka

MARGITA KOZUBOVÁ

Zosnulá pôsobila dlhé roky ako učiteľka slovenského jazyka v Jablonke, ktorú mali žiaci v obľube. Patrila k dlhoročným predplatiteľom a verným čitateľom časopisu Život. Odišla od nás starostlivá manželka, matka, babička, svokra, prababička a známa. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Jablonke

Dňa 21. januára 2025 zomrela v Čiernej Hore od Jurgova vo veku 87 rokov krajanka

MÁRIA BUDZOVÁ

rodená Gogolová

Zosnulá bola čitateľkou časopisu Život. Odišla od nás starostlivá teta a známa. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujem úprimnú sústrasť.

MS SSP v Čiernej Hore od Jurgova

Dňa 26. januára 2025 zomrel v Koskowciach vo veku 92 rokov krajan

JÁN VACLAV

Zosnulý bol aktívnym členom a dlhoročným predsedom Miestnej skupiny Spolku Slovákov v Čiernej Hore od Jurgova. Odišiel od nás starostlivý manžel, otec, dedo, bratranec, brat a známy. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

OV a MS SSP v Čiernej Hore od Jurgova, redakcia Život

Dňa 23. januára 2025 zomrel v Jurgove vo veku 70 rokov krajan

JÁN ŠOLTYS

Zosnulý bol krajanom, čitateľom časopisu Život a dlhoročným poštárom v Jurgove. Odišiel od nás dobrý brat, ujo a známy. Nech odpočíva v pokoji!

Dňa 20. januára 2025 zomrela v Čiernej Hore od Jurgova vo veku 82 rokov krajanka

BERNARDA GÓRNIKOVÁ

rodená Gogolová

Zosnulá bola čitateľkou časopisu Život. Odišla od nás starostlivá matka, babička, prababička, švagriná a teta. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Jurgove

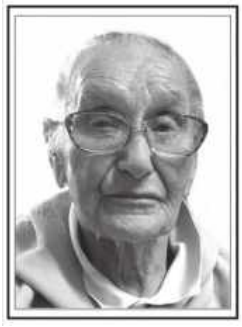
Dňa 2. januára 2025 zomrela v Katoviciach vo veku 82 rokov

ELŻBIETA CIĄGWA

Zosnulá bola manželkou predsedu Spolku Slovákov v Poľsku prof. Jozefa Čongvu. Odišla od nás starostlivá manželka, matka, stará mama a teta. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

Spolok Slovákov v Poľsku

Dňa 16. februára 2025 zomrela v Novej Belej vo veku 94 rokov krajanka

KATARÍNA GAVENDOVÁ

rodená Kalatová

Zosnulá bola dlhoročnou čitateľkou časopisu Život. Odišla od nás starostlivá matka, babička, prababička a teta. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Novej Belej

eprasa.pl 97930c45f5

Milé deti, nakreslíte nám, aké sú vaše najobľúbenejšie aktivity vo voľnom čase. Svoje kresby nám pošlite do redakcie a jedného z vás odmeníme peknou slovenskou knihou. Vo februári sme odmenili Aleksandru Bednar.

Elena Čepčeková

Zimné prekvapenie

Naplašil sa zajko ráno.
Čo sa stalo s našou bránou?
Čo sa stalo s plotom?
Rozbehol sa potom
u Medušky hľadať radu.
- Náš plot v noci dostal bradu,
i brána, i celá stena
na bielo je obrastená.
- Ty si, zajko neskúsený,
naľakáš sa každej zmeny.
Zima už má také zvyky,
že narobí všade srieň
a cencúliky.
To zavítal medzi nás
v noci silný, biely mráz.

Dominika J.

Vláčik Tramtáčik

Kde bolo, tam bolo, bol raz jeden malý modrý vláčik. Tento vláčik žil na vlakovej stanici menom Zlatá koľajnica, kde všetky vláčiky vedeli rozprávať. Žil tam spolu s inými vláčikmi a starými rušňami. Modrý vláčik sa volal Tramtáčik. Bol však veľmi hanblivý a všetkého sa bál.

Jedného chladného rána sa riaditeľ, veľký vlak Červenák, rozhodol, že vyšle Tramtáčika do práce. Musí predsa prekonať svoj strach a už je dosť veľký na to, aby to zvládol sám. Riaditeľ stanice Zlatá koľajnica, Červenák, prišiel ku koľaji, kde bol malý Tramtáčik, a povedal: „Dnes je tvoj veľký deň. Naložíš toto drevo a donesieš ho do dediny za rohom, aby si mali ľudia čím kúriť. Je už zima," povedal rozhodne pán riaditeľ.

Tramtáčik sa smutne pozrel na Červenáka, veru, moc sa mu do práce nechcelo. Jeho kolesá sa kývali od strachu zo strany na stranu.

„Ale čo ak sa stratím? Alebo moja trúbka nebude fungovať?" spýtal sa nervózne malý modrý vláčik.

Červenák sa zasmial a začal malému Tramtáčikovi nakladať drevo do jeho vozňov.

„Stačí, keď drevo donesieš do dediny za rohom. Je to kúsok. Prejdeš okolo hustého lesa a červenej búdky, a potom uvidíš malú stanicu a už si tam. Si veľký a máš v sebe odvahu, len ju musíš nájsť," povedal mu múdro riaditeľ.

A tak aj bolo. Nesmelý modrý vláčik sa vydal na cestu. Jeho kolesá sa stále triasli od strachu a s naloženým drevom sa mu veru ľahko nešlo.

„Musím v sebe nájsť odvahu, ja to dokážem! Ho-hó!" hovoril si pre seba Tramtáčik. Obdivoval krásne stromy zahalené do bieleho šatu. Bolo to krásne – ligotavý sneh dodával stromom magický odev. Keď prešiel hustý les, v diaľke uvidel červenú búdku. To znamenalo, že je skoro v cieli.

Ako tak prechádzal koľajnicami, v miernom kopci sa začal šmýkať. Všetko bolo zamrznuté. Tramtáčik sa pomaly s naloženými vozňami šmýkal späť dole.

„Nie, musím dostať drevo do dediny!" zvolal, nabral odvahu a pridal do pedálov najviac, ako len vedel. Zrazu sa modrý vláčik prestal šmýkať a prešiel koľajnice, až sa dostal k červenej búdke, za ktorou sa už týčila malá stanica s dedinkou v pozadí.

Ľudia na stanici už čakali na malého vláčika a jeho náklad. Drevo potrebovali na zahriatie do svojich krbov. Tramtáčik zatrúbil na svoju trúbku od radosti, keď prišiel na stanicu. „Ďakujeme!" zvolali veselo ľudia pri vykladaní dreva, boli mu nesmierne vďační.

Na ceste späť sa Tramtáčik cítil pyšný a hrdý na to, že ľuďom drevo priniesol. Zvládol to a dokonca sám, bez akejkoľvek pomoci. Od toho dňa bol malý modrý vláčik Tramtáčik vždy nadšený, keď mohol ísť na nové dobrodružstvo. Každému ochotne pomáhal a už sa viac nebál. Vedel, že kto sa bojí, nezažije a neuvidí toľko nevídaného, koľko on. (Zdroj: www.rozpravkozem.sk)

Ilustrácie KJ

eprasa.pl 97930c45f5

texty a ilustrácie | Renáta Milčáková

eprasa.pl 97930c45f5

Toyota Proace City Verso

Toyota Proace City Verso má dve dĺžky modelu, ale aj pre štandardný zaplechovaný priestor. Proace City Verso je tou osobnou verziou. Má na palube viacero miest a všetky sú použiteľné.

Ilustračné foto: Internet

Toyota Proace City Verso sa podobá svojím súrodencom zo Stellantisu, ale zjavne má aj svoje črty. Vzhľad má skoro rovnaký ako jej súrodenci. Predná maska teda predvádza LED svetlá od základnej výbavy, pre vyššie stupne je Bi-LED usporiadanie, ale ukazuje aj nenápadný tvar. Je to praktické auto. Do interiéru sa dokážete dostať dvojicou predných dverí na predné dve sedadlá a na zadných päť viete prejsť cez posuvné dvere. Dokážete dokonca sklopiť bočné sedadlá tak, aby ste na zadné dve mohli nastupovať z akéhokoľvek smeru, či už zľava, alebo sprava. Proace City Verso má aj výklopné zadné dvere. Toyota Proace City Verso s výbavou VIP (na rozdiel od výbavy Family) má odpoveď aj na túto otázku vo forme samostatného otvárania okna. To je naozaj veľmi prínosným detailom, ktorý je tu v ponuke.

Interiér využíva totiž novú modernejšiu verziu systému na stredovom displeji, pred vodičom je tiež pekné usporiadanie na displeji a vyvýšená stredová konzola.

Má samostatnú klimatizáciu a v automobile ju máte so všetkými tlačidlami a samostatnými malými displejmi na správnom mieste. Obsahuje aj viaceré odkladacie priestory. Vzadu sú tri samostatne sedadlá, teda v strednom rade, ktoré umožňuje Proace City Verso posúvať. No a cez dve krajné sa dostávate na úplne zadné, na ktorých je, prekvapivo, celkom veľa miesta aj pri posunutí stredného radu úplne dozadu. Tieto dve zadné sedadlá sa dajú vybrať a v tom prípade máte veľký batožinový priestor. Auto je praktické a využiteľné. Proace City Verso totiž má 5 rokov záruky, ktorá je obmedzená štvrť miliónom kilometrov.

Toyota Proace City Verso má na výber z dvoch agregátov s tromi výkonovými možnosťami. Pod prednou kapotou je 1,5-litrový štvorvalec D-4D, ktorý má výkon 96 kW (130 k) a krútiaci moment sa dostáva na 300 Nm už pri 1750 otáčkach. Najlepšie je ale spojenie s osemstupňovou automatickou prevodovkou. Zrýchlenie na stovku trvá 10,6 sekundy a maximálna rýchlosť je 181 km/h v prípade prázdneho auta. Výrobca uvádza, že Proace City Verso by mal mať spotrebu medzi 5,5 a 5,8 litrami v krátkom prevedení. V dlhšom prevedení má spotrebu okolo 6,1 až 6,2 litra, na diaľnici to bude stále do 7 litrov. Auto má moderný vznetový agregát a nádrž na AdBlue s objemom až 17 litrov. ■

Zuzka varí: z kuchyne starej matere

GRANADIERSKY POCHOD

Ilustračné foto: Internet

Ingrediencie:
7 ks zemiakov strednej veľkosti
250 g kvalitnejších cestovín (fliačky)
50 g masla
2 lyžice olivového oleja
1 väčšia cibuľa
na dochutenie:
soľ, mleté čierne korenie, celá rasca (drvená), mletá červená paprika

Pracovný postup: Zemiaky si ošúpeme, umyjeme a nakrájame na kocky. Cibuľu nakrájame nadrobno. Na panvicu s pokrievkou pridáme maslo, olivový olej a cibuľu. Orestujeme, aby cibuľka trošku zhnedla a maslo zavoňalo. Pridáme nakrájané zemiaky. Osolíme, dochutíme mletým čiernym korením, rascou (drvenou alebo celou), zasypeme mletou červenou paprikou (cca 2 polievkové lyžice). Koreníme podľa chutí. Zemiaky za stáleho miešania restujeme na miernom ohni cca 5 minút. Pekne sa obalia v cibuľovom základe. Podlejeme vodou 1,5 dl, prikryjeme pokrievkou a dusíme na miernom ohni cca 15 minút, aby zmäkli, ale nerozvarili sa. Priebežne premiešame. Medzitým si uvaríme cestoviny, najlepšie asi fliačky podľa návodu v osolenej vode a po uvarení ich scedíme. Môžeme použiť aj iný druh cestovín. Zemiaky odstavíme, pridáme uvarené fliačky a premiešame. Granadiersky pochod podávame s kyslou uhorkou, alebo čalamádou. Môžeme ho posypať aj strúhaným syrom. Dobrú chuť! ■

eprasa.pl 97930c45f5

Šport na Spiši a Orave

autor | Milica Majeriková-Molitoris

STOLNÝ TENIS

V januári pokračovali ďalšími zápasmi stolnotenisové súťaže Krakovského oblastného zväzu stolného tenisu v sezóne 2024/2025.

V. Liga regiónu Nový Targ

Stolní tenisti **LKS Orawa Jablonka** nadviazali v januári na svoje skvelé výkony a udržali si pozíciu jednoznačného lídra ligy. V prvom januárovom zápase nastúpili proti hráčom predposledného *KS Backhand Andrychów II*, ktorých na domácej palubovke porazili 10:4. Po dva body pre družstvo získali Witold Gil, Jerzy Palenik, Tadeusz Litwiak, Jan Gosztyła, pričom po jednom bode vybojovali všetci menovaní aj v dvoch štvorhrách. V druhom januárovom dueli narazili na družstvo z prvej polovice tabuľky *Power Rangers Czarny Dunajec*. Vyrovnaný duel na pôde súpera zlomili Oravci v piatom zápase, keď získali sériu šiestich po sebe nasledujúcich víťazstiev a napokon vyhrali 4:10. Tri body pre mužstvo zabezpečil Krystian Pracharczyk, po dva Witold Gil a Marcin Łowas, jeden Jacek Brożek a ďalšie dva v štvorhrách Marcin Łowas s Jerzym Palenikom a Krystian Pracharczyk s Jacekom Brożekom. Oravci tak s prehľadom vyhrali prvú časť ligy. V nadstavbovej časti budú teda súperiť o víťazstvo v lige, s trojbodovým náskokom a dvadsaťjeden bodmi za desať výhier a jednu remízu, s UKS Metalka Nowy Targ, KS Turbacz Mszana Dolna, KTS Victoria Spytkowice II, KS Gorce Nowy Targ III a Power Rangers Czarny Dunajec.

P.č.	Stolnotenisový klub	Z	V	R	P	B
1.	**LKS Orawa Jablonka**	**11**	**10**	**1**	**0**	**21**
2.	UKS Metalka Nowy Targ	11	8	2	1	18
3.	KS Turbacz Mszana Dolna	11	9	0	2	18
4.	KTS Victoria Spytkowice II	11	7	1	3	15
5.	KS Gorce Nowy Targ III	11	7	1	3	15
6.	Power Rangers Czarny Dunajec	11	6	1	4	13
7.	LKS Victoria Nidek III	11	5	1	5	11
8.	LKS Victoria Nidek II	11	4	1	6	9
9.	MKS Halniak Maków Podhalański	11	3	0	8	6
10.	UKS Orły Zakopane	11	2	0	9	4
11.	KS Backhand Andrychów II	11	1	0	10	2
12.	KS Gorce Nowy Targ IV	11	0	0	11	0

FUTBAL

Futbalisti sa počas zimnej prestávky pripravujú na jarnú časť ligy, okrem iného aj hraním prípravných zápasov. Hráči **Orawy Jabłonka**, ktorým v Oblastnej triede patrí zatiaľ vynikajúce 2. miesto, odohrali počas poslednej januárovej soboty zápas s družstvom *Strzelec Budzów*, ktoré zdolali presvedčivo 6:0. Dva góly do súperovej brány vsietil Suwada a po jednom Zahora, Bałos, Sikora a Oskwarek. Počas prvej februárovej soboty si zmerali sily s *MKS Halniak Maków Podhalanski*. Vo vzájomnom súperení boli Oravci úspešnejší, keď gólmi Skoczyka, Gjądła a Rysia zvíťazili 3:1. Rovnakým pomerom zdolali o týždeň neskôr *AKS SMS* Łodź, keď sa o presné zásahy postarali Styruła, Ryś a Oskwarek. Ďalšie prípravné zápasy čakajú Jablončanov každú ďalšiu sobotu – 15.2. s *Victoria Skalbmierz*, 22.2. s *TS Tramwaj Kraków*, 1.3. s *Orzeł Myślenice*, 8.3. s *NKP Podhale Nowy Targ* a 22.3. *Footbal Challenge* (U19).

BASKETBAL

V januári a februári sa konali školské majstrovstvá okresu Nowy Targ v minibasketbale, ako aj pieninský turnaj v Krościenku nad Dunajcom v basketbale. Týchto súťaží sa zúčastnili taktiež viaceré družstvá zo základných škôl na Orave a Spiši, pričom niektoré z nich boli úspešné, svoje kategórie vyhrali a budú reprezentovať okres na vojvodských majstrovstvách v minibasketbale, eventuálne Pieninské centrum na okresných majstrovstvách v basketbale.

Majsterky okresu z Jablonky

V januári sa v telocvični základnej školy v Skawe uskutočnili okresné majstrovstvá v minibasketbale dievčat. Päť družstiev, medzi ktorými boli aj dievčatá zo základnej školy v č. 1 Jablonke a základnej školy v Nedeci, hrali systémom každý s každým. Najlepšie si počínali mladé basketbalistky z Jablonky, ktoré získali osem bodov a odniesli si víťazstvo. Stali sa tak majsterkami okresu a postupujú na vojvodské majstrovstvá. Nedečankám sa darilo o niečo menej a so štyrmi bodmi obsadili konečné piate miesto. Za najlepšiu hráčku bola vyhlásená Milena Buroň zo základnej školy č. 1 v Jablonke.

Majstri okresu z Podvlku

Úspešní boli aj chlapci, avšak z inej oravskej školy, a to základnej školy č. 2 v Podvlku. Tí v konkurencii piatich družstiev, medzi ktorými boli tiež žiaci zo základnej školy vo Fridmane, zvíťazili a rovnako postupujú na vojvodské majstrovstvá. Fridmančania si po dvoch prehrách a dvoch víťazstvách odniesli konečné tretie miesto. Za najlepšieho hráča bol vyhlásený Podvlčan Karol Rusnaczyk.

Fridmančanky víťazky pieninského turnaja

To, čo sa nepodarilo chlapcom, vynahradili dievčatá zo základnej školy vo Fridmane, ktoré sa zúčastnili na pieninskom turnaji v basketbale v telocvični základnej školy č. 2 v Krościenku. V konkurencii piatich družstiev zvíťazili s prehľadom vo všetkých štyroch zápasoch a obsadili prvé miesto. Najlepšou hráčkou bola vyhlásená Zuzanna Dwornicka zo základnej školy vo Fridmane.

Úspechy a neúspechy Kacvínčanov

Do žiackych súťaží v basketbale sa zapojili aj chlapci zo základnej školy v Kacvíne. Na pieninskom turnaji v telocvični základnej školy č. 2 v Krościenku si vybojovali druhé miesto. Menej sa im už darilo na okresných majstrovstvách v telocvični základnej školy v Skawe, kde začiatkom februára obsadili posledné piate miesto. ■

eprasa.pl 97930c45f5

Krzem – pierwiastek życia cz. 2

Istnieją dwa sposoby uzupełniania niedoboru krzemu: wewnętrznie i zewnętrznie. Sposoby suplementacji wewnętrznej:

1. Wprowadzenie do diety ekologicznych produktów bogatych w krzem (art. cz. 1).
2. Picie wód mineralnych o dużej zawartości rozpuszczalnych związków krzemu.
3. Używanie ziół o dużej zawartości krzemu, wymienionych w cz. 1. Zwykłe napary nie są efektywne, należy przygotować długo gotowany odwar lub sproszkować surowiec i dodawać do potraw. Organiczny krzem w proszku, w połączeniu z wodą tworzy kwas ortokrzemowy o wysokiej przyswajalności. Można też przygotować samodzielnie:
   - skrzyp polny, uszczelnia naczynia krwionośne i przyspiesza gojenie się ran, działa moczopędnie. Łyżeczkę ziela zetrzeć lub zmielić, zalać ½ szklanki wrzątku i odstawić na 20 minut; pić 2 x dziennie razem z osadem przez 10 dni. Krzem organiczny zawarty w skrzypie zapobiega osteoporozie i procesom zwyrodnieniowym w stawach. Ziele skrzypu można połączyć z owocem dzikiej róży, pokrzywą i rdestem ptasim;
   - mniszek lekarski, reguluje pracę wątroby i wydzielanie żółci. Nalewka: rozdrobnić 300 g korzenia, dodać 4 szklanki wody, szklankę cukru i 2 cytryny pokrojone w plastry; gotować na małym ogniu przez godzinę, wystudzić i przecedzić; dodać 2 szklanki spirytusu i odstawić na miesiąc. Pić 2 łyżki dziennie przez 3 tygodnie;
   - kłącze perzu, wpływa na pracę przewodu pokarmowego. Odwar: 2 łyżki kłączy zalać 1,5 szklanki wody i doprowadzić do wrzenia; gotować 10 minut i odstawić na 10 minut, przecedzić. Pić szklankę dziennie przez 2 tygodnie.
4. Wyciągi w postaci tabletek ze skrzypu.
5. Woda krzemowa; można ją uzyskać domowym sposobem, poprzez namaczanie w wodzie naturalnego kawałka czarnego krzemienia przez 2-3 dni w temperaturze pokojowej (w emaliowanych naczyniach pod przykryciem). Krzemień czarny zmienia właściwości i strukturę wody; woda krzemowa ma zdolność samooczyszczania się, ponieważ szkodliwe substancje wytrącają się i opadają na dno, ogranicza rozwój bakterii, które wywołują procesy gnilne i fermentację. Może być używana do picia i przygotowywania posiłków. Stymuluje wydalanie szkodliwych substancji z organizmu (wiąże metale ciężkie); poprawia przemianę materii, szczególnie pomocna przy niestrawności i stanach zapalnych przewodu pokarmowego; aktywizuje gojenie się ran, oparzeń i owrzodzeń; wspomaga system odpornościowy, pracę nerek i zmniejsza ciśnienie krwi, korzystnie wpływa na płodność mężczyzn i kobiet; wskazana w leczeniu cukrzycy typu II.
6. Zażywanie gotowych biopreparatów zawierających organiczny krzem.
7. Stosowanie krzemowych roztworów homeopatycznych.
8. Spożywanie amorficznej ziemi okrzemkowej, która ma pH 8, czyli bardzo zbliżone do naturalnego pH krwi. Okrzemki to glony z krzemowym pancerzykiem, żyły przed milionami lat w zbiornikach wodnych, a po obumarciu opadły na dno, tworząc warstwę geologiczną nazywaną ziemią okrzemkową. Okrzemki pomagają wyczyścić układ pokarmowy, głównie jelita, ze złogów, pozbyć się pasożytów, usunąć metale ciężkie. Są dwa rodzaje okrzemek: słonowodne i słodkowodne. Tylko te ostatnie, o nieuporządkowanej budowie, są dopuszczone dla ludzi w produktach spożywczych: pieczywo, majonezy, makarony oraz w kosmetykach: kremy, pasty do zębów. Można je spożywać bezpośrednio po rozpuszczeniu w wodzie w celach kosmetycznych i leczniczych. Pomagają usunąć pasożyty z układu pokarmowego, korzystnie wpływają na cerę, włosy i paznokcie. Są również wykorzystywane w walce ze szkodnikami w ogrodzie, do ochrony ziarna i do usuwania przykrych zapachów (np. w budach czy kuwetach).

Stosowanie skrzypu zewnętrznie również przynosi wiele korzyści:

1. Okłady z żelowych preparatów krzemowych; żel z krzemem organicznym jest stosowany do pielęgnacji skóry twarzy i całego ciała; łagodzi podrażnienia, regeneruje skórę po zabiegach; pomocny w leczeniu łuszczycy, atopowego zapalenia czy trądziku.
2. Kąpiele z dodatkiem wody krzemowej czy naparu/odwaru ze skrzypu polnego lub słomy owsianej.
3. Woda krzemowa. Używana do płukania jamy ustnej przy paradontozie; do płukania gardła przy stanach zapalnych górnych dróg oddechowych; do mycia i płukania osłabionych i wypadających włosów w celu ich wzmocnienia i zregenerowania; do przemywania skóry zmienionej chorobowo (grzybice, łuszczyca, opryszczka, róża, stany zapalne) oraz skóry twarzy po goleniu; do podlewania warzyw, krzewów i drzew owocowych.
4. Napar lub odwar ze skrzypu do przemywania i okładów przy zmianach chorobowych skóry.
5. Kosmetyki z dodatkiem krzemu regenerują i łagodzą skórę, odbudowują struktury kolagenowe i elastylowe.

Nadmiar krzemu zdarza się rzadko, jednak długotrwałe zażywanie dużych dawek krzemu może przyczynić się do rozwoju kamicy moczowej i negatywnie wpłynąć na funkcjonowanie nerek. Limit dzienny przy spożywaniu krzemionki to 700-1750 ml dziennie. Jest ona rozpuszczalna w wodzie, dlatego nadmiar jest wydalany z moczem, dlatego rzadko powoduje skutki uboczne. Nie powinno się jej podawać dzieciom, ponieważ zawiera śladowe ilości kofeiny. AS

Żadna terapia naturalna ani suplementacja nie zastępuje porady i leczenia u specjalisty, może stanowić jedynie uzupełnienie terapii konwencjonalnych. Alergicy oraz kobiety w ciąży i karmiące mogą stosować zioła i suplementy po konsultacji z lekarzem.

eprasa.pl 97930c45f5

Ulgi podatkowe w 2025 roku I.

Rozliczając PIT za 2024 rok, warto dokładnie przeanalizować przysługujące nam ulgi podatkowe. Dzięki nim będziemy mogli obniżyć swoje zobowiązanie podatkowe. Na ostateczną wysokość podatku wpływają nie tylko ulgi, ale także inne preferencje podatkowe, takie jak zwolnienia czy możliwość wspólnego rozliczenia z małżonkiem. Ulgi podatkowe to mechanizm, który pozwala podatnikom obniżyć wysokość należnego podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT). Dzięki nim można odliczyć od podstawy opodatkowania różne wydatki, co przekłada się na mniejszy podatek do zapłaty. Ulgi podatkowe można podzielić na te, które obniżają podstawę opodatkowania (odliczenia od dochodu) oraz te, które bezpośrednio zmniejszają kwotę należnego podatku.

Ulga podatkowa na dzieci to jedno z najczęściej wykorzystywanych odliczeń w zeznaniu podatkowym PIT. Jest to forma wsparcia finansowego dla rodzin z dziećmi, które mają prawo do obniżenia należnego podatku. Przysługuje rodzicom zarówno tym pozostającym w związku małżeńskim, jak i samotnie wychowującym dzieci, opiekunom prawnym jeśli dziecko z nimi zamieszkuje, rodzinom zastępczym. Warunki skorzystania z ulgi na dzieci to prowadzenie gospodarstwa domowego - podatnik musi faktycznie prowadzić gospodarstwo domowe, w którym dziecko zamieszkuje. Podatnik musi posiadać pełne prawa rodzicielskie lub być opiekunem prawnym dziecka. Wysokość ulgi zależy od liczby dzieci to: pierwsze i drugie dziecko: 92,67 zł miesięcznie, trzecie dziecko: 166,67 zł miesięcznie, czwarte i kolejne dzieci: 225 zł miesięcznie. Ulga przysługuje za pełne miesiące kalendarzowe, w których dziecko pozostawało na utrzymaniu podatnika. Aby skorzystać z ulgi, należy spełnić określony limit dochodu. W 2024 roku limit ten wynosi 112 000 zł: dla osób pozostających w związku małżeńskim lub samotnie wychowujących dziecko, 56 000 zł: dla osób niepozostających w związku małżeńskim. Przekroczenie tego limitu powoduje utratę prawa do ulgi.

Ulga rehabilitacyjna to odliczenie podatkowe, które ma na celu wspierać osoby niepełnosprawne oraz ich opiekunów. Dzięki niej można zmniejszyć swoje zobowiązanie podatkowe, odliczając wydatki poniesione na rehabilitację lub związane z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych. Ulga przysługuje osobom niepełnosprawnym jeśli posiadają orzeczenie o niepełnosprawności oraz osobom mającym na utrzymaniu osobę niepełnosprawną: np. małżonkowi, dziecku, rodzicowi. Odliczyć można: wydatki na rehabilitację: np. zabiegi rehabilitacyjne, zakup sprzętu rehabilitacyjnego, wydatki związane z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych: np. adaptacja mieszkania, zakup specjalistycznego sprzętu, opłaty za pomoc osobistą.

Ulga termomodernizacyjna to rządowe wsparcie finansowe, które ma na celu zachęcenie właścicieli domów jednorodzinnych do inwestycji w poprawę energetyczności swoich nieruchomości. Dzięki tej uldze można odliczyć część wydatków poniesionych na termomodernizację od swojego podatku dochodowego. Z ulgi termomodernizacyjnej skorzystać mogą właściciele lub współwłaściciele budynków mieszkalnych jednorodzinnych, Osoby fizyczne rozliczające się według skali podatkowej (PIT-36, PIT-37, PIT-36L lub PIT-28). Można odliczyć wydatki poniesione na: ocieplenie budynku: docieplenie ścian, stropów, podłóg, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, instalacje ogrzewające: wymiana kotła na bardziej energooszczędny, montaż pomp ciepła, kolektorów słonecznych, wentylację mechaniczną z odzyskiem ciepła (rekuperację), instalacje fotowoltaiczne. Maksymalna kwota ulgi, którą można odliczyć w jednym roku podatkowym, wynosi 53 000 zł. Jeśli rozliczasz się wspólnie z małżonkiem, każdy z Was może skorzystać z tej kwoty.

Ulga na Internet to popularne odliczenie podatkowe, które pozwala zmniejszyć należny podatek dochodowy o kwotę wydaną na korzystanie z sieci Internet. Jest to forma wsparcia ze strony państwa, mającego na celu zachęcenie obywateli do korzystania z nowoczesnych technologii. Podstawową zasadą ulgi na Internet jest to, że podatnik może odliczyć od podstawy opodatkowania wydatki poniesione w danym roku podatkowym na korzystanie z sieci Internet, jednak nie więcej niż 760 zł. Oznacza to, że nawet jeśli wydatki na Internet przekroczą tę kwotę, odliczyć można maksymalnie 760 zł. Z ulgi na Internet może skorzystać każdy podatnik, który w danym roku podatkowym poniósł wydatki na korzystanie z sieci Internet. Nie ma znaczenia, czy jest to osoba fizyczna rozliczająca się według skali podatkowej, czy też podatnik prowadzący działalność gospodarczą. Odliczeniu podlegają wszystkie wydatki związane z dostępem do Internetu, takie jak: opłaty za abonament internetowy, opłaty za korzystanie z publicznych punktów dostępowych do Internetu (np. w kawiarniach, bibliotekach), opłaty za usługi mobilnego Internetu. Aby odliczyć ulgę na Internet, należy dołączyć do zeznania podatkowego faktury lub rachunki dokumentujące poniesione wydatki. Dokumenty te powinny zawierać: dane nabywcy (podatnika), dane sprzedawcy (operatora telekomunikacyjnego), rodzaj usługi (dostęp do Internetu), kwotę płatności, datę wystawienia dokumentu.

Źródło: infor.pl
Opracowała: mgr Ela Góra-Brzegowska

eprasa.pl 97930c45f5

HVIEZDY O NÁS

RYBY (20.2. - 20.3.)

Tento mesiac sa budete cítiť pripravení na nové výzvy a dobrodružstvá. Dôležité však je vyhýbať sa unáhleným rozhodnutiam, ktoré by mohli mať nečakané následky. Dobre si premyslíte svoje rozhodnutia a nezabúdajte na oddych.

BARAN (21.3. - 20.4.)

Finančne sa môže situácia vyvíjať veľmi priaznivo. Možná je vyššia mzda, návrat investícií alebo iné finančné zlepšenia. Láska tiež môže priniesť prekvapenie. Otvorene komunikujte o svojich potrebách.

BÝK (21.4. - 21.5.)

Čaká na vás pracovné obdobie plné výziev. Hoci námaha prinesie výsledky, nesmiete zabúdať na rovnováhu medzi povinnosťami a oddychom. Venujte čas rodine, blízkym a priateľom, to vo vás uvoľní veľa síl a energie do života.

BLÍŽENCI (22.5. - 21.6.)

Minulosť sa môže vrátiť vo forme nevybavených záležitostí a nevyriešených konfliktov. Pripravte sa na náročné rozhovory. Vaša inovatívnosť a vynachádzavosť vám pomôže s predstihom pripraviť sa na náročné stretnutia. Dbajte aj na aktívne trávenie voľného času.

RAK (22.6. - 22.7.)

Prepracovanosť a únava sa môžu výrazne prejaviť. Je potrebné nájsť si čas na oddych a načerpanie nových síl. V práci prevezmete na seba veľa úloh, ktoré hravo zvládnete vďaka svoje inteligencii a zavedeniu do praxe dobrých riešení.

LEV (23.7. - 23.8.)

Pozor na financie! Tento mesiac nie je vhodný na riskantné investície, unáhlené rozhodnutia by mohli viesť k finančným stratám. Každý výdavok si dobre premyslíte a zvážte, čo sa Vám oplatí a čo nie.

PANNA (24.8. - 23.9.)

Február vám prinesie množstvo pozitívnych zmien. Ideálny čas na realizáciu plánov a naplnenie osobných aj pracovných ambícií. V oblasti vzťahov sa môže objaviť dôležitý zlom. Nechajte si čas na oddych a fyzickú aktivitu v posilňovni, čo bude zárukou pre zdravie.

VÁHY (24.9. - 23.10.)

Môže sa objaviť pocit osamelosti. Dôležité je nepodliehať emóciám a nepodniknúť unáhlené kroky v medziľudských vzťahoch. V práci sa bude dariť vďaka premysleným krokom a úsiliu dobehnúť zmeškané veci.

ŠKORPIÓN (24.10. - 22.11.)

Po náročnom období konečne pocítite úľavu. Dlhšie dni a príval novej energie vám pomôžu získať rovnováhu. Pozitívne naladenie zasa umožní robiť dobré rozhodnutia, a v pracovnej oblasti sa môžu objaviť atraktívne príležitosti.

STRELEC (23.11. - 21.12.)

Ak chcete dosiahnuť vnútorný pokoj, mali by ste uzavrieť nedoriešené veci z minulosti. Ak ich necháte otvorené, skôr či neskôr sa znovu objavia. Zdravotný stav vďaka cvičeniam a prechádzkam bude veľmi dobrý.

KOZOROŽEC (22.12. - 20.1.)

Hoci bude mesiac plný výziev, hviezdy naznačujú, že tieto skúšky môžu priniesť veľké výhody v budúcnosti. Nastal čas pre odvážne rozhodnutia. Mnohé veci sa nakopili a je potrebné ich riešiť a nielen čakať, že sa to samo vyrieši.

VODNÁR (21.1. - 19.2.)

Buďte opatrní, keďže sa môžu objaviť zdravotné ťažkosti aj komplikácie v osobnom živote. Svetlým bodom bude kariéra – pracovné príležitosti či povýšenie sú na dosah ruky, vďaka usilovnosti v zamestnaní.

NÁŠ TEST

Čo viete o Vysokých Tatrách?

1. Ktoré miesto v poradí z hľadiska rozlohy patrí na Slovensku mestu Vysoké Tatry?
a) Druhé,
b) piate,
c) desiate.
2. V ktorej tatranskej chate nahrávali jeden z dielov seriálu 30 prípadov majora Zemana?
a) Sliezski dom,
b) Zámkovského chata
c) Bílíková chata.
3. V ktorom tatranskom plese žije veľmi vzácna ryba sih veľký maréna?
a) Štrbské pleso,
b) Popradské pleso,
c) Veľké Hincovo pleso.
4. V ktorej tatranskej osade sídli Horská záchranná služba pre oblasť Vysokých Tatier?
a) Starý Smokovec,
b) Nový Smokovec,
c) Tatranská Lomnica.
5. Ktorý vrch dostupný po turistickej značke je najvyšším bodom štátnej hranice Slovenska?
a) Kôprovský štít,
b) Rysy,
c) Kasprov vrch.
6. V ktorej Tatranskej osade otvorili pred niekoľkými rokmi unikátne súkromné múzeum lyžovania?
a) Tatranská Lomnica,
b) Štrbské Pleso,
c) Tatranská Polianka.
7. Ako sa volá medzinárodný vysokohorský beh, ktorý sa každoročne organizuje v Tatrách na počesť obetí spod Mont Everestu?
a) Beh pre Everest,
b) Tatranský národný memoriál,
c) Psotkov memoriál.
8. V ktorom mesiaci spadne v Tatrách až 16% z ročného úhrnu zrážok?
a) Apríl,
b) júl,
c) október.
9. Ako sa volá najvyššie položená, celoročne otvorená chata vo Vysokých Tatrách?
a) Téryho chata,
b) Chata pod Rysmi,
c) Zbojnícka chata.

eprasa.pl 97930c45f5

10. V ktorom roku sa začala prevádzka pozemnej lanovej dráhy zo Starého Smokovca na Hrebienok?
a) 1899,
b) 1908,
c) 1921.
11. Ako sa volá sedlo, ktoré oddeľuje Západné Tatry od Vysokých?
a) Bystré sedlo,
b) Pyšné sedlo,
c) Ľaliové sedlo.
12. Koľko percent rozlohy Vysokých Tatier leží na Slovensku?
a) 85%,
b) 64%,
c) 72%.
13. Kde v Tatrách sa nachádzal prvý elektricky poháňaný lyžiarsky vlek?
a) Predné Solisko,
b) Hrebienok,
c) Tatranská Lominca.
14. Peter Petras vyniesol v roku 1959 k Zbojníckej chate 137 kg vážiaci predmet, pričom tento výkon bol dlho rekordom chaty. O akú vec išlo?
a) Chladnička,
b) sporák/pec,
c) bojler na vodu

VYHODNOTENIE:

1 B. Mesto Vysoké Tatry je rozlohou druhé najväčšie mesto na Slovensku. Mesto má 360 km^2 a tvorí ho 13 osád. Prvá je Bratislava (376 km^2).

2 C. Na Bilíkovej chate. Bol to 22. diel s názvom Tatranské pastorále a natáčal sa v roku 1974.

3 A. V Štrbskom plese. Je to posledná lokalita na svete, kde žije táto ryba.

4 A. Horská záchranná služba (HZS) sídli v Starom Smokovci. Je to zároveň najvyťaženejšie oblastné stredisko HZS.

5 B. Rysy (2 499 mnm) – Sú zároveň najnavštevovaným vrcholom vo Vysokých Tatrách.

6 A. V Tatranskej Lomnici. Medzi najväčšie lákadlá múzea patria celkom určite 3,07 m dlhé lyže z roku 1885 a expozícia starých pretekárskych bobov, ktoré kedysi brázdili bobové dráhy v Tatranskej Lomnici.

7 C. Psotkov memoriál. V roku 2025 sa bude konať už jeho 40. ročník. Memoriál je venovaný pamiatke slovenských horolezcov – obetiam Mount Everestu. Jozef Psotka spolu s Ang Ritom a Zolom Demjánom po prelezení južného piliera vystúpil 15.10.1984 na vrchol Mount Everestu. Jozef Psotka zahynul pri zostupe z Južného sedla. Po prelezení juhozápadnej steny Mount Everestu Boningtonovou cestou alpským štýlom v dňoch 14.-17.10.1988 vystúpil Jozef Just 17.10.1988 na vrchol Mount Everestu. Pri zostupe z južného vrcholu zahynuli Dušan Becík, Peter Božík, Jaroslav Jaško a Jozef Just.

8 B. Júl – v tomto prvom mesiaci letných prázdnin si musíte dávať pri plánovaní túr obzvlášť pozor.

9 A. Téryho chata. Chata pod Rysmi je síce vyššie ale mimo hlavnej turistickej sezóny je uzavretá.

10 B. Bolo to presne 21.12.1908, súčasne so spustením prvého úseku elektrickej železnice z Popradu do Starého Smokovca.

11 C. Ľaliové sedlo je široké trávnaté sedlo v hlavnom hrebeni Vysokých Tatier. Nachádza sa medzi Tichou a Gąsienicowou dolinou a medzi Kasprovým vrchom a Svinicou.

12 C. 72 % Tatier máme na Slovensku, zvyšok leží v Poľsku.

13 A. Predné Solisko. Výstavbu vleku v roku 1943 zabezpečil Klub slovenských turistov a lyžiarov, jeho dĺžka bola až tritisíc metrov a prevýšenie 490 metrov. Fungoval až do roku 1969.

14 B. Peter Petras vyniesol sporák/pec. Tento rekord prekonal v roku 1977 s vynáškou 140 kg Ladislav Kulanga. Obaja nosiči, v súčasnosti aj chatári Rainerovej chaty a Skalnatej chaty, sú držiteľmi rôznych rekordov vynášok nosičov vo Vysokých Tatrách.

AKO JE TO SPRÁVNE?

Milí čitatelia, často sa pýtate na správny preklad slov, preto sme sa rozhodli, že na vašu žiadosť budeme uverejňovať niektoré poľské a slovenské frázy a slová, ktoré sa využívajú v oblasti administratívy, stavebníctva, poľnohospodárstva, reklamy, dopravy a spojov, ekonómie, turistiky a tiež zradné slová.

V POĽŠTINE:	V SLOVENČINE:
lodowisko	klzisko
snowtubing – tor śniegowy, zjazd na dętce po naturalnym torze śniegowym	snowtubing – snehová dráha, zjazd na duši po prirodzenej snehovej dráhe
snow bike – rower śnieżny z mini-nartami zamiast kółek	snow-bike – snehový bicykel s malými lyžami namiesto koliesok
wypożyczalnia nart	požičovňa lyží
serwisowanie sprzętu narciarskiego	ski-servis
snowboard	snowboarding
e-mail	e-mail, elektronická pošta, mail, mejl
spółka komandytowa	komanditná spoločnosť (k.s.)
spółka holdingowa	holdingová spoločnosť

Rozprávajú sa dve kamarátky:
„Predstav si, bola som s Mirom týždeň na lyžiach v Alpách."
„A bolo veľa snehu?"
„Ja ti ani neviem..."

***

„Chcela by som si vyskúšať tie šaty vo výklade."
„Nech sa páči, ale predsa, nebolo by to lepšie v kabínke?"

***

Ide programátor po ulici a vidí pekné dievča:
- Slečna, máte ICQ?
- Nie.
- Škoda, mohli sme sa zoznámiť.

eprasa.pl 97930c45f5

V zimnom období nájdete na Slovensku čarovné miesta, ktoré Vám odhalia krásu tejto krajiny. V pekných zimných scenériách si každý nájde niečo pre seba, čas na oddych a relax v prírodných podmienkach. Ponúkame pár tipov na rozličné lokality na Slovensku, kde si môžete urobiť výlety.

Roklina Suchá Belá

V zime sa vodopády menia na ľadopády. Suchá Belá je najnavštevovanejšou roklinou v Slovenskom raji.

Foto: zdroj internet

Je obľúbená pre ľahkú prístupnosť z turistického centra a veľké množstvo čarokrásnych vodopádov. Túra je nenáročná aj pre rodiny s deťmi, trasa chodníka vedie z turistického centra Podlesok cez Suchú Belú až do Kláštoriska. Celková dĺžka tiesňavy je cca 4 km, prechod cez ňu je zabezpečený rebríkmi, stúpačkami a reťazami. Absolvovať ju môžete celoročne, avšak v zime môžu byť rebríky pokryté ľadom, takže si na výlet pribaľte aj mačky. Medzi najkrajšie úkazy v rokline patria Misové vodopády, Okienkový vodopád a Korýtkový vodopád.

Chodník korunami stromov v zime

Bachledova dolina spolu s chodníkom korunami stromov je zaujímavým miestom nielen v lete, ale aj v zime. Chodník korunami stromov ponúka prechádzku, z ktorej si odnesiete nezabudnuteľné zážitky. Okolité výhľady, pokiaľ nebudú zahalené hmlou, vám ponúknu nejednu zaujímavú scenériu. Na vrchole chodníka vás čaká skúška odvahy v podobe siete, po ktorej sa môžete prechádzať. V zime, keď sú zvyčajne okolité vrcholky zasnežené a stromy pokryté bielym snehom, sa výhľady zmenia na úžasnú zimnú krajinu, ktorú môžete sledovať zvrchu. Usmievať sa na vás budú Belianske Tatry, Pieniny a tiež Zamagurie.

Najpohodlnejšie sa sem dostanete autom, ktoré zaparkujete na parkovisku priamo pod lanovkou. K chodníku vedú cesty z viacerých smerov. Najčastejšie využívaná je cesta priamo z Bachledovej doliny, dlhá približne 2,6 km. Výstup po nej vám zaberie asi 45 minút.

Milovníci lyžovania si tiež tu prídu na svoje, keďže v blízkosti chodníka sú lyžiarske vleky.

Jakubovský vrch (875 m n. m.)

Nájdete ho na hlavnom hrebeni Javorníkov. Pýši sa nádhernými výhľadmi a okolitou prírodou. Na Jakubovský vrch sa dá pokračovať aj po Beskydsko – Javorníckej magistrále. Z Chotárneho kopca tu vedie krásna trasa s výhľadmi na Zákopecké kopanice.

Perličkou je rozhľadňa na Marťakovom kopci, ktorá je obľúbenou turistickou atrakciou v tejto lokalite. Červená turistická značka je obohatená aj o ďalšie zaujímavosti. Nachádzajú sa tu umelecké objekty vytvorené regionálnymi umelcami v rámci projektu galéria v prírode. Najkratšia trasa na Jakubovský vrch vedie od hotela Severka, avšak ak chcete vidieť viac zaujímavostí, pokračujte smerom po trase k spomínanej rozhľadni.

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ADRES REDAKCJI:
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7, tel. +48 12 633 36 88
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www.tsp.org.pl

WYDAWCA:
TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE,
ZARZĄD GŁÓWNY
SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7
tel. +48 12 632 66 04, +48 12 634 11 27
e-mail: zg@tsp.org.pl

Zespół: redaktor naczelny: Agáta Jendžejčíková
redaktorzy:
Milica Majeriková-Molitoris, Gražyna Falatová

Społeczne kolegium doradcze:
Łucja Kościelak, Marián Smondek,
Božena Bryjová, Mária Kačmarčíková, František Paciga,
Dominik Surma, Anna Krištofeková,
Silvia Plučinská, Ján Bašisty, Ľudomír Molitoris,
Ján a Irena Kašickí, Žofia Fifanská

Skład: Redakcja Život

Łamanie i druk: Drukarnia TSP
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

WARUNKI PRENUMERATY:
Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje
Zarząd Główny w Krakowie gotówką
lub na konto: BNP PARIBAS
27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
IBAN: PL 27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
SWIFT: PPABPLPK
z dopiskiem: Prenumerata czasopisma Život za rok...

Płacąc za prenumeratę czasopisma za pośrednictwem poczty należy doliczyć odpowiednią opłatę pocztową.

Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Prenumerata w formie elektronicznej:
portal **eprasa.pl, link:** http://eprasa.pl/news/život
Koszt: miesięcznie – 6,00 zł; rocznie – 72 zł

CENY PRENUMERATY 2025
DLA KÓŁ I ODDZIAŁÓW TOWARZYSTWA:
1 miesiąc: 6,00 zł, półrocznie: 36,00 zł, rocznie: 72,00 zł

INDYWIDUALNA:
krajowa, łącznie z opłatą za wysyłkę wynosi: 1 miesiąc **11,60 zł**, półrocznie **69,60 zł**, rocznie **139,20 zł**

zagraniczna, łącznie z opłatą za wysyłkę wynosi: na Słowację: **12,00 zł** – rocznie **144,00 zł**
do Europy (w tym Czechy): 21,00 zł – rocznie: **252,00 zł**
do USA i Kanady: pocztą lotniczą 22,00 zł – rocznie: **264,00 zł**

Niezamówionych tekstów, rysunków i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian treści nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji. Za niezamówione teksty redakcja nie płaci honorariów autorskich.

Nakład 1900 egz.

PL ISSN 0514-0188

ZREALIZOWANO DZIĘKI DOTACJI MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

„PUBLIKACJA WYRAŻA JEDYNIE POGLĄDY AUTORA/ÓW I NIE MOŻE BYĆ UTOŻSAMIANA Z OFICJALNYM STANOWISKIEM MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI."

„PUBLIKÁCIA VYJADRUJE IBA NÁZORY AUTORA/OV A NEMÔŽE BYŤ STOTOŽŇOVANÁ S OFICIÁLNYM POSTOJOM MINISTRA VNÚTRA A ADMINISTRATÍVY."

eprasa.pl 97930c45f5

ZIMA, ZIMA TU JE...

Foto: DR, GF, MK, SK, AK, EK

eprasa.pl 97930c45f5

PODPORTE

1,5%

z vašej dane

SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU

a tým aj sami seba, regionálnu kultúru, našu činnosť a naše spoločné úsilie, aby Slováci a slovenčina v Poľsku pretrvala aj naďalej!

KRS 0000254010

